

CSENDŐRSÉGI LAPOK

Szerkeszti:
BENEDEK MIHÁLY alezredes

Segédszerkesztő:
Dr. BÁNYAI LÁSZLO százados

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest,
II., Fő-utca 71. Telefon: 153-079

Előfizetési ár:
Égész évre 24 pengő, félévre 12 pengő.
Postatakarékpénztári csekk száma: 25.342.

Megjelenik:
minden hónap 1-én
és 15-én.

HADPARANCS!

HONVÉDEKI MAGYAR KATONÁKI

A háború végső kifejlődéséhez közeledik és döntő szakaszához jutott. Elsősorban a magyar sors szempontjából, mert az ellenség itt áll egészen határaink közelében. Most tehát ismét hazánk közvetlen megvédéséről van szó. Erre gondoljon mindenki, amidőn az I. hadsereg apái nyomdokain elindul a Kárpátokon át Galícia területére, ahol 1914—18-ig oly sok dicső csatában tündökölt a magyar fegyverek. E harcban természetesen nincs vissza, csak: Előre! Elvárom, hogy mindenki megteszi kötelességét és méltók lesztek a hős elődökhöz.

Fájdalmasan érint, hogy e nehéz órákban nem lehetek magam is köztetek. Gondom lesz azonban legalább arra, hogy itthon a lehetőség legvégső határáig gondoskodás történjen azokról, akik hozzátok legközelebb állanak.

Épp úgy, mint az előző világháborúban, most sem állunk egyedül. Ma is ugyanazzal a német hadsereggel harcolunk vállvetve, amely 1914—18-ig becsületes szövetségi hűséggel állt mellettünk s amellyel elévülhetetlen, ebben a háborúban is vérrel megpecsételt bajtársi szálak fűznek bennünket össze.

Mindent el kell követnünk, hogy ebből a szörnyű viharból, — amelyben nem csak Hazánkat, hanem az egész emberiséget, kultúráját és civilizációját védjük, — győzelmesen kerüljünk ki.

Budapest, 1944. évi április hó 15-én.

HORTHY S. K.
CSATAY S. K.

A Legfelsőbb Hadúr fegyverbe hívó parancsát ünnepélyes lélekkel fogadja katonanemzete. Nyomában megvillan az ősi kard. Megint azért, amiért 10 nehéz évszázadon át annyiszor: a határokat, a szent földért, fennmaradásunkért s ezzel a Nyugat és a legkiteljesedettebb emberi értékek védelméért. Ez az igazság! Otromba hitegetés és az ellenség céljait szolgáló hazugság csupán az, hogy ezt a háborút idegen érdekekért vívjuk, vagy hogy elkerülhettük volna. A Hadúr hadparancsa a történelmi nemzet életösztönének szava, a Muhit, Mohácsot, Világost és Trianont megért nemzeté. Ezt a nemzetet nem lehet

többé félrevezetni, sem arra kényszeríteni hogy megnyissa a Kárpátok kapuit a legszörnyűbb ellenség előtt.

Jöhet bármi, történhet akármi, a magyar jövőt ezután is csak a hősi kiállás, a legnagyobb áldozatok és szenvedések vállalása biztosíthatja. Ha elkanyarodunk ettől a ránk mért sorstól, elveszünk. Érti ezt a nemzet, mely ösztönösen állítja a vitézségeit az erények élére.

A hadparancs szavai ott égne minden magyar lelkében mindaddig, míg a nemzet fel nem cserélheti győzelmes fegyverét a munka fegyverével!

EGYENRUHÁK
módot után, felszerelési
cikkek, kész férfi-
és fiúruhák

BARTALIS ISTVÁN
ruházületében
KOLOZSVÁR, Egyetem utca 1.
TELEFON: 26-47

Mi csendőrségi nyomtatványokat, könyv, papír, tüttőtollat

SIMON ISTVÁN
CÉGNEL VÁSÁROLUNK.
NAGYVÁRAD, Bémer-tér 3. Telefon: 26-43.

A m. kir. Csendőrség szállítója.

EGYENRUHA
Félgári szabóság, felszerelési cikkek

Gergely Béla
NAGYVÁRAD, Mosey Mihály-utca 1.
A m. kir. csendőrség Bihar és Baktár megyei osztályának szervezett szállója.
Meghívható, pontos kiszolgálás.

ZALKA LAJOS
SZÉKESFEHÉRYÁR, Nádor-u. 35.

EGYENRUHÁZAT
FELSZERELÉSI CIKKEK
URI SZABÓSÁG

A magy. kir. csendőrség szerződéses szállítója. A m. kir. csendőrség tagjainak kedvező fizetési feltételek.

PONTOS kiszolgálás
pontos ÓRATI Arany,
széles ókaszorú MI

Gede Lajos
ÓRAS ÉS ÉKSZE-ÉSZNEL
VÁSÁROLUNK

Székesfehérvár
Zita királyné-út 2. sz.

Optika, fotóoptika.

A legjobb úri és

EGYENRUHÁK
szabója

Kriston János
egyenruházati cikkek kereskedése
Budapest, VIII.,
Baross-tér 1. I. 8.
Telefon: 849-606

Egyenruházat HOKSARI
KELETI P.-U.-NÁL BAROSS-TÉR 4
NYUGATI P.-U.-NÁL TERÉZ-KÖRÚT 60

Csendőrségi nyomtatványok és felszerelési
cikkek szállítója:

VITÉZEK
Termelő-, Beszerző- és Értékesítő
SZÖVETKEZETE

papírosztiálya
Budapest, XII., Bernáth Géza-utca 14. szám
(A csendőrlaktanya közelében.)

Kedvezményes fizetésre

Jó Bertalanné
Dutort
bútorszalonjából vásároljunk
bizalommal.

BUDAPEST, VII., RÁKÓZI-ÚT SZ. I. 5. Telefon: 222-121.
Videkre árajánlatot küldünk.

VÁSÁROLJUNK
OSZTÁLYSORSJEGYET
TÖRÖK BANKHÁZNÁL
BUDAPEST, IV., SZERVITA-TÉR 3. SZÁM.

Forráshoz,
melegítéshez,
fűtéshez szabadban, háztartásban célszerű, takarékos,
veszélytelen a

CEROLUX
SZILÁRD ÉGŐTABLETTA
Denat. spirítusz helyett. Kapható drogériákban, fűszer- és
festéküzletekben.

CIPŐ, CSIZMA és
mindennemű bőrkészít-
mény ápolására, fényesi-
tésére a kiváló

KNAUSZ FERENC
vegyipari üzeme,
Budapest, III., Bécsi-út 137.

CSODAFENYŐ
CIPŐPASZTA

Mi a magyar gyártmányú

THEBRIS MASOLO IRONT
HASZNÁLTUK
GYÁRTVA
SCHULER JÓZSEF RT., BUDAPEST

A tudás abc-je a

Legujabb lexikon
Ára: kp. P 28.—, részletre P 34.— (havi 12.—P)
20.000 kérdésre ad választ. Mindenkinél szüksége van
reá. Háborús szakácskönyv ára P. 640. Csendőrségi köny-
vákban sem nélkülözhető. Megrendelhető: FARKAS könyv-
kiadó és könyvtérjesztő vállalat, Budapest, VI.,
Dessowffy-u. 40. Bármely megjelent könyv nálunk
megrendelhető. Postai szétküldés

A csendőrség anyagi szükségletének biztosítása.

Írta: VIOLA ISTVÁN g. alezredes.

Cikkem elsősorban a gazdasági hivatalokat érdekelheti, de érdekelnie kell az őrsöket is, melyek gazdaszat-közigazgatási teendői szorosan bekapcsolódnak ebbe a munkakörbe. Ami pedig az egész anyagi ellátás kérdéséről, az elsősorban az őrsök működését hivatott szolgálni. Ezért minden idevágó ismeret megszerzése fontos.

Mielőtt a csendőrség anyagi szükségletével foglalkoznánk, egy pár szóval ismertetem az anyag lényegét.

A bölcsélet szerint anyag mindaz, amiből valami valamivé lesz. Az anyag neve latinul matéria, szemmel láthatóan összefügg a mater: az anya szóval s azt jelöli, amiből az anyagi tárgy formálódik.

A csendőrségnek, szolgálata ellátásához, a különféle anyagokból igen sokra van szüksége, melyek valamennyiének ismertetésére természetesen nem térhetek ki. Elsősorban azokkal az anyagokkal és biztosításokkal foglalkozom, melyeket közszállítás útján központilag, nagyobb mennyiségben és egyszerre szereznek be. Ezek az anyagok: 1. a legény-ségi ruházat, ideértve a fehérenemű és lábbeli anyagot is; 2. szerelvény és lőszerelvény; 3. ágy és ágynemű, valamint egyéb laktanyaberendezési cikkek, illetve ezek anyagai.

Központilag, de nem közszállítás útján szerzik be a fegyverzetet, lőszert, gépkocsit stb. is. Ezekkel

részletesen nem foglalkozom, mert nem évről évre, rendszeresen biztosítják, hanem az előállott szükségletnek megfelelően.

Hogy az említett anyagokból a szükséglet pontosan megállapítható legyen, adatokra van szükség. Ezt a célt szolgálják a bejelentések, illetve igénylések. Az 1. pont alatt említett ruházatot stb-t az erre illetékesek a ruhagazdálkodási utasítás 15. § alapján az őrsparancsnok felügyelete mellett félévenként (vagyis április és október 15-én) igénylik. Ezeket az igényléseket az osztályoknál a gazdasági hivatalok összesítik és a csendőrségi anyagraktárhoz terjesztik fel. A jelentésekből az anyagraktár külön-külön állapítja meg, hogy mennyi zubbonyra, nadrágra, köpenyre, sapkára stb.-re van szükség s erre mennyi méter megfelelő szövet, posztó stb. biztosítandó. 1943-ban pl. a tömeg terhére a következő anyagot kellett beszerezni: 13.000 méter köpeny, 26.000 méter zubbony- és nadrágszövet, 16.000 méter fésűs zubbony- és nadrágszövet, 2500 méter fekete nadrágszövet, ezekhez megfelelő mennyiségű bélésanyagot, hajtókaposztót, gombot stb. Ezeket nagy terjedelmük miatt fel sem sorolom. Ezekon kívül 7000 pár különféle lábbeli anyag, 10.000 pár féltalp, 2400 pár csizmaszár fejelési anyag, 19.000 db. pamutvászong és ugyanannyi alsónadrág, 10.000 pár kapca és 5800 pár különféle kesztyű beszerzése válik szükségessé.

Az anyagraktár az igénylések alapján általa megállapított anyagszükséglet beszerzésére a B. M. úrtól kér engedélyt. A B. M. úr a közszállítási szabályzatban foglaltak alapján intézkedik.

A SORS HADPARANCSA

Írta: AGYAGFALVI HEGYI ISTVÁN

Örök magyar sors ez: kiállni!
Másért s magunkért harcba szállni!
Magunkért s másért megmutatni,
Hogy őserőnk még nem fulladt ki!

Hogy törhetetlen kemény hibben
Álunk még az ősi szirten.
S Nyugatot Kelet dűhe ellen
Testünkkel védjük rendületlen!

Nyugatot, mely hálát nem ismer,
S egy hős népet, mely telve hittet
Érette is kiállt a gátra,
Orgyilkos módján szúrja hátba!

Halált küld az égből fejünkre,
Mert fegyverünket nem tettük le,
Mely évszázadok óta mindég
Védte a Kárpátok gerincét!

És azzal együtt Európát,
Páris, Londont csakúgy, mint Rómát,
Védte a kultúrát, a békét,
Írtva, pusztítva ellenségét!

Írta ma is Krisztus nevében...
Két tűz között harcolsz te népem,
Mert ez a sorsod hadparancsa:
Győzni, vagy ott maradni halva!

Nincs vissza! Alkú kegyelemrel
Harcolni kell ma szemöl-szembe,
Ősi virtussal mindhalálig...
Vagy méginkább: a pirkadásig!

Mert érzem: virrad nemsokára,
Felszáll a nap a láthatárra.
Vége lesz vérnek, gyásznak, könnynek,
A boldog napok visszajönnek!

De ezt ki kell még érdemelni:
A győzelemért vérre menni!
Kitartani az utolsóig,
Amíg a roham összeomlik!

Hiszek e napban! Lesz még ünneplés
Lesz szebb jövője gyermekünknek!
Tisztán adjuk át ősi kardunk,
Csak ne csüggedjünk! Csak kitartsunk!

Mielőtt ezzel részletesebben foglalkoznánk, a szerelvény, ágy és ágynemű stb. anyagszükségletek igényléséről is meg kell emlékezni. Míg a legény-ségi ruházat igénylése évenként kétszer történik, addig az előbb említett szerelvény stb. szükséglet évenként csak egyszer, az úgynevezett elengedési kimutatással. Ezt az anyagszükségletet már nem egyénekenként, hanem az őrsök igénylése és az osztály gazdasági hivatalok összesítése alapján állapítják meg. Az összesítéseket nem az anyagraktárhoz küldik, hanem a gazdaszat-közigazgatási hivatalok kerületenként összesítik és terjesztik fel a B. M. úrhoz.

A B. M. úr a fentiek szerint bejelentett és az anyagraktár által megállapított anyagszükséglet beszerzését — a közszállítási szabályzatban foglaltak figyelembevételével — az anyagraktárnak elrendeli. A közszállítási szabályzattal részletesebben kell foglalkoznom, mert annak alapján sok anyag beszerzését intézzük el.

Miként történhet tehát a szállítás (a rendelt anyag, áru stb. elkészítése és átadása) vállalatba adása? Versenytagyalás, vagy szabadkézből való beszerzés útján. Kétféle versenytagyalást ismerünk, az egyik a nyilvános, a másik a zártkörű. A nyilvános versenytagyalás ismét kétféle lehet. Egyik az egész országra kiterjedő, a másik területileg korlátozott. A nyilvános versenytagyalás általános szabálya, hogy a szállítás csak írásbeli tárgyalás útján adható ki. A területileg korlátozott versenytagyalás célja az, hogy egy meghatározott hely iparosainak, kereskedőinek a szállításban való részvétele biztosítható. Ily tárgyaláson csak a versenytagyalási hirdetésben megjelölt területen telephellyel bíró kereskedők és iparosok vehetnek részt. Ilyen kiíráshoz az illetékes miniszter hozzájárulását is ki kell kérni.

Mikor adjuk ki a közszállítást zártkörű versenytagyalás útján?

1. ha oly nagyszabású országos érdekű építmény, műtárgy stb. létesítése a cél, melynél a nyilvános verseny a siker kockázatával jár;
 2. melyet csak néhány (de ötnél több) vállalkozó tud teljesíteni;
 3. amelyre a nyilvános versenytagyalás eredménytelen volt;
 4. amely határidős és nyilvános versenytagyalással előreláthatólag nem bonyolítható le, végül
 5. amelynek értéke vagy évi értéke állami szállításoknál 6000 P, illetve munkánál 10.000 P.
- Szabadkézből, vagyis kézi vásárlás útján, versenytagyalás mellőzésével, a következő szállítások adhatók ki:
1. amelyre nézve az állam érdeke titoktartást követel;
 2. amelyről nyilvánvaló, hogy verseny útján nem biztosítható;
 3. amelyet csak egy bizonyos hazai vállalkozó képes teljesíteni, feltéve, hogy a külföldi iparral szemben is versenyképes ajánlatot tesz;
 4. amelyet kísérletképpen rendelnek meg;
 5. amely nem volt előre látható és halaszthatatlansága miatt még zártkörű versenytagyalással járó késedelmet sem tűr;
 6. amelyre a zártkörű versenytagyalás ered-

ménytelen. A felsoroltakon kívül még 10 kivétel van, melyeknek felsorolása itt szükségtelen.

A versenytagyalások általános ismertetése után a versenytagyalási eljárást ismertetem.

Versenytagyalást csak akkor szabad hirdetni és tartani, ha a szállítás (beszerzés) költségei biztosítva vannak. Munkálatoknál pedig, ha a végleges terv, a részlettervekkel és rajzokkal együtt elkészült. Az ajánlattételre való felhívás, vagyis a kiírás nyilvános versenytagyalásnál versenytagyalási hirdetéssel, zártkörű versenytagyalásnál ajánlati felhívással történik. A kiírásnak, vagyis a nyilvános versenytagyalási hirdetésnek tartalmaznia kell az általános, részletes és különleges feltételeket és az ajánlat mintáját. Hogy az ajánlattevők minden körülményről tudomást szerezhessenek s így számvetésüket biztos alapra helyezhessék, a cikkek minőségét szabatosan meg kell határozni, lehetőleg műszaki leírást, kimerítő rajzot (tervet), vagy hivatalos pecséttel ellátott mintát kell kiadni.

Az építkezéseknél, munkálatoknál pontos rajzot stb. kell rendelkezésre bocsátani. A fentemlített hivatalos mintát szakértő közeg, anyagvizsgáló intézet vagy szakhivatal útján kell megállapítani. Az ajánlattevőktől egységár megjelölést kell követelni. Átányszerű ajánlatot csak kivételesen, kisebb értékű ipari munkánál szabad kérni.

A versenytagyalás határnapját, vagyis az ajánlatok felbontásának idejét úgy kell megállapítani, hogy a versenytagyalási hirdetésnek a „Közszállítási Értesítő”-ben való közzététele és a versenytagyalásra kitűzött nap között szállításoknál legalább 15, munkálatoknál 30, tervezéssel járó szállításnál és munkánál pedig 60 nap maradjon. Zártkörű versenytagyalás esetében ezeket a határidőket meg lehet rövidíteni. Igen sürgős esetben a szállításnál legalább 10, munkálatoknál pedig legalább 15 nap határidőt kell a közzététel és a versenytagyalás közé iktatni. Az ajánlatok benyújtására kitűzött határidő letelte és a felbontás között egy óránál hosszabb időköz nem lehet. A szállítandó áru mennyiségét pontosan meg kell határozni. Ha a szállítás terjedelme előre nem határozható meg s így változás, ingás elkerülhetetlen, ingási százalékot kell megállapítani, mely fel és lefelé egyazon iparághoz tartozó áruknál 10%-ot nem haladhat meg.

A vállalkozó készlettartásra általában nem kötelezhető. Kivételt lehet tenni az állami üzemek és az állatvédelmi szervek szükségleteinek biztosításánál, feltéve, ha a kiírás már így történt meg.

Bánatpénz letételét rendszerint meg kell követelni. Ezen a címen 250.000 P-ig az ajánlat szerinti érték 2%-át, ezenfelül legfeljebb 1%-át lehet követelni. Jelenleg 15.000 pengőn aluli közszállításnál egy ajánlattevőtől bánatpénz letételét nem kell megkövetelni. A szerződés kifogástalan teljesítésére biztosítékot kell követelni. Ez azonban a 10.000 pengőt meg nem haladó szállításnál csak kivételesen és indokolt esetben kérhető. Ha a kereskedelemügyi miniszter valamely cikkre az 1931. évi XXI. tc. alapján szabványt vagy szállítási feltételeket állapított meg, a közszállítást ennek megfelelően kell hirdetni. Eltérésnek a fenti és az illetékes miniszterrel egyetértőleg adott engedély alapján van helye. A versenytagyalási hirdetményt, a már említett „Közszállítási Értesítő” című hivatalos lapon kívül, a

vármegyei hivatalos lapnak, a budapesti kereskedelmi- és iparkamarának, a budapesti mérnöki kamarának, a közszállítás helye szerint illetékes iparkamarának és az illetékes ipartestületnek, mérnöki hivatalnak, községi előljárásnak, esetleg a hadirokkantak helyi szervének, végül a közszállítás jelentősége szerint egy vagy több szaklapnak kell megküldeni.

Mit kell tartalmaznia az ajánlatnak? A vállalkozónak ajánlatát oly módon kell megtenni, hogy az ajánlat és mellékletei a szerződés minden adatát és feltételét tartalmazzák.

A versenytárgyalási hirdetményben megjelölt határidőre beérkező ajánlatok borítékára fel kell jegyezni az érkezés időpontját, továbbá azt, hogy a boríték és annak pecsétje az érkezéskor sérült vagy sértetlen állapotban volt. Az ajánlatokat érkezésük sorrendjében jegyzékbe kell foglalni és pontosan a kifizető határidőben bizottságilag kell felbontani. Az elkészült érkezett ajánlatot felbontás után vissza kell utasítani. Az ajánlat felbontó bizottság legalább három tagból áll. Elnöke a megrendelő hivatal képviselője, tagjai közé egy műszaki és lehetőleg egy számviteli közeg is fel kell venni. A felbontott ajánlatot, annak mellékleteit és kiegészítő részeit a bizottságnak legalább három tagja láttatja. Az egész versenytárgyalás lefolyásáról jegyzőkönyvet kell felvenni. Ezt a bizottság összes tagjai aláírják. A beérkezett ajánlatok feletti döntést a versenytárgyaló, vagy külön bizottság intézi. Ilyen külön bizottság a B. M.-ben az úgynevezett ötös szakbizottság, mely a versenytárgyalási bizottság javaslata alapján, legújabban a 15.000 pengőt meghaladó szállítás odaítélésében dönt. E döntésre bizonyos határidők vannak megállapítva, melyeket feltétlenül be kell tartani, mert a vállalkozók az ajánlatukat visszavonhatják és a bánatpénzüket visszakövetelhetik. A döntés ideje nyolc és harminc nap között mozoghat.

Az odaítélésnek általános feltétele a valószerűség és az olcsóság. Az odaítélésnek akkor van helye, ha legalább egy vagy több ajánlat van. Hét esetben lehet a versenytárgyalás eredménytelen. Igen gyakori ezek közül az árat befolyásoló összebeszélés. A végérvényes döntésről, a bánatpénz kiutalásának módjáról az ajánlattevőket a döntéstől számított 5 napon belül értesíteni kell. Egyben a nyertes pályázót fel kell hívni, hogy a megszabott biztosítékok tegye le és az esetleges külön szerződést írja alá. A szállítási szerződés meghosszabbításának lehetősége akkor forog fenn, ha a meghosszabbítás az eredeti vagy kedvezőbb feltételek mellett a szerződés lejártá előtti hat hónappal történik.

Ezzel a központilag és közszállítás útján beszerzett anyagok biztosítását — nagy vonásokban — letárgyaltam. A fűtési, világítási, irodavezetési és laktanya karbantartási, valamint tisztogatási anyagok biztosítása az elmondottaktól eltérően, a szokásos általános útján történik. Ezt a rendszert mindannyian jól ismerjük. Lényege az, hogy a kincstár a fenti anyagszükségletek biztosítására egy bizonyos állandó és további elszámolás tárgyát nem képező összeget bocsát az arra illetékesek rendelkezésére. Eme összeg keretén belül mindenki ott szerzi be a

fenti anyagszükségletét, ahol az reánézve legelőnyösebb.

A háborús anyagbeszerzési nehézségeket az 1939. évi II. t.-c. alapján kibocsátható kormányintézkedésekkel hidalják át. A honvédelemről szóló fentemlített törvény 112. §. alapján a m. kir. minisztérium közvetlen vagy szervei útján szabályozhatja és ellenőrizheti bármely nyersanyag termelését, előállítását, forgalmát, felhasználását és megszabhatja az árát. E törvényes felhatalmazás alapján kibocsátott 12.112/M. E. 1939. sz., továbbá a 327.000/Ip. M. 1940. és a 603/B. M. 1943. sz. rendeletek szerint oly építési munkát, melynek befejezéséhez zár alá vett anyag szükséges, nem szabad a zár alá vett anyag felhasználására vonatkozó engedély megadása előtt megkezdeni. A fontosabb zárolt építési anyagok a következők: falazó téglá, tetőcserép, mész, cement, betonvas, szigetelő lemez, horgany és vasbádoglemez, drótszeg, táblaüveg, vízvezetési és elektromos berendezési anyagok, végül az ács- és asztalosmunkához szükséges faanyagok.

A fenti rendelkezések alapján a B. M. úr az Iparügyi miniszter úrral évenként állapítja meg a zárolt építési anyagoknak azt a keretét, mely a belügyi tárca felügyelete alá tartozó közületeknek, tehát a csendőrségnek is, az építkezéseinek felhasználásra kerülhet. Ezért kell az év folyamán végrehajtandó fontos laktanyaépítkezésekhez és tatarozásokhoz szükséges anyagmennyiséget bejelenteni. A beérkezett igényléseket az anyaghivatalhoz juttatják. Az anyagigénylés elintézéséről az anyaghivatal az érdekelteket közvetlenül értesíti. Az esetleges elutasító értesítés ellen a B. M. úrhoz előterjesztést lehet tenni.

Meg kell emlékezni még egy másik háborús anyagbeszerzési nehézségről is. Amint tudjuk, a csendőrség szolgálati lovainak vasalását is általános útján biztosítják. Vasanyag hiánya miatt sok őrsön nem lehetett a lovakat rendszeresen vasaltatni. A kérdést úgy oldották meg, hogy a lovak patkolásához szükséges vasanyagot az anyaghivatal útján biztosították úgy, hogy a patkoláshoz szükséges vasanyag-utalványokat kiküldték az őrsöknek, melyek ezek alapján a szükséges vasat az általanyukból beszerezhették.

Amint tudjuk, a háborús helyzet élelmezési nehézségei miatt gondoskodás történt két fontos élelmezési nyersanyagunk: a liszt és a zsír biztosításáról is. Ennek részletei teljesen ismertek, így szükségtelennek tartom foglalkozni vele.

Az anyag megbízhatósága és hiánytalansága mindenkor igen nagy szerepet játszott az ütőképesség szempontjából. Ezért a vezetőség mindent elkövet, hogy a csendőrség anyagi ellátása a háborús időkben se szenvedjen csorbát. Tudnia kell azonban minden egyes csendőrnek azt, hogy ezen a téren az egyes emberekre is óriási feladat és felelősség hárul. Az anyag (fegyverzet, felszerelés, ruházat stb.) fokozott kímélésével el kell érni azt, hogy minden használati tárgy élettartama megsokszorozódjék s ezzel az utánpótlást a legkisebb mértékre csökkentjük. A csendőr mindig az elsők között volt, akik megértették és szolgálták a nemzet érdekeit. Ma az anyag kímélése egyik igen fontos érdeke a nemzetnek s a csendőrt bizonyára nem kell biztatni erre.

Apróságok a szolgálatból.

A beszélő lábnyom.

1942 novemberében Illés Sándor őrmesterrel balatonkörtényi villabetörésen nyomoztunk polgári ruhában. A tettesünk, egy zalamegyei csavargó, 27 betörést követett el. Az illető már a kezünkben volt és mindent beismer. Az ellopott ruhaneműeknek és egyéb értéktárgyaknak 90%-a is megkerült. Mielőtt a tettest a székesfehérvári kir. ügyészségnek átadtuk volna, alosztályparancsnokságom Keszthelyre távbeszélőn azt a parancsot adta, hogy menjünk Balatonszemesre, mert ott is követtek el villabetörést.

Balatonszemesen Lakos Jenő* budapesti textilgyári igazgató villáját törték fel ismeretlen tettesek és vittek el nagyobb mennyiségű ruhaneműt és egyéb értéktárgyakat. A betörés 1942 december 1-ére virradóra történt, mi pedig Balatonszemesre december 4-én érkeztünk meg.

Az őrsparancsnok közölte, hogy sértett villájánál a helyszíni szemlét már megtartotta, a tettesek után már nyomozott is, de eredményt még nem ért el.

A sértett villája lakatlan és a Balaton partján Keletnek és Nyugatnak fekszik, drótkerítés veszi körül s bejárata a Balaton felől nyílik. Mellette egy kisebb épület áll, melyben cselédszobák vannak. A közvetlen környék gyümölcsösrel van beültetve. A villa nyugati oldalán levő ablakpárkányon újjnyomokat és elváltozásokat találtunk. Meggyőződésünk szerint ezeket az újjnyomokat csakis a tettesek hagyhatták hátra, de sajnos nem voltak használhatók. A tettesek ezen az ablakon át jutottak a villába úgy, hogy az ablaküveget betörték, a reteszt félretolták, mire az ablak kinyílt.

A villa közvetlen környékén és a kerítés mellett a tettesek oda- és elvezető útja volt látható. Ezekből a nyomokból kivehető volt, hogy a tettesek ketten voltak és sűrűn szegecselt bakancsot hordtak. Az egyes lábnyomok kiöntésre alkalmasnak látszottak. A tettesek visszatérő útja Balatonszemes felé vezetett. Itt két csapás volt. A lábnyomcsapásból azt is meg lehetett állapítani, hogy a tettesek terhet vittek magukkal. Ez a lábnyomcsapás kb. 2—3 km-en a szántóföldeken keresztül vezetett s ott egy szélesebb dűlő-úton megszakadt.

Az értékesebbnek látszó lábnyomokat kiöntöttük. Találtunk olyan lábnyomokat is, melyekből világosan kitudt, hogy a tettesek bakancsa egységes lábbeli volt, a talpak fából készültek és azokban szögek voltak. Az elfürészelt több darabból álló bakancstalp egyik részének első vasszege hiányzott. Ez a körülmény az öntvényen igen jól érzékelhető volt.

Amikor végeztünk a nyomok kiértékelésével, megkezdtük a nyomozást ismeretlen tettesek után. Balatonszemesen megtudtuk, hogy egy ottani kereskedő egységes lábbeli árusításával foglalkozik. A kereskedő nem tudott felvilágosítást adni arra, hogy kik vettek az egységes bakancsokból. Csak arra emlékezett, hogy kb. 15 pár ilyen bakancsot bocsátott forgalomba.

Az őrs segítségével felkutattuk mindazokat, akik számításba jöhettek a villabetörésnél. Gondoltunk

* A nevet megváltoztattuk. (Szerk.)

vezető Király Gyula ezredes,
a belügyminisztérium VII. (közbiztonsági) osztályának
új vezetője. (L. híreink között.)

idegenekre is, de arra is, hogy a villabetörők első sorban helybeliek lehetnek, mivel a helyszíntől a lábnyomcsapás Balatonszemes felé vezetett.

A bizalmas adatgyűjtés során megállapítottam, hogy a kereskedőtől Kecskés Lajos és László is vásároltak bakancsot. A két Kecskés az őrs előtt ismeretes volt és tudták, hogy nevezettek naponta munkában vannak és a község lakossága előtt jó hírnévnek örvendenek.

A bizalmas puhatolás után mindkettőjüket a balatonszemesi községhezárba idéztettem és ott Kecskés Lajosnak a lábnyom gipszöntvényét bemutattam, majd a bakancsát levettettem és a gipszöntvénytel összehasonlítottam. A bakancs és a gipszöntvény teljesen megegyezett egymással.

Ezek után a bizonyítékokat Kecskés Lajos elé tarttam, aki zokogva beismerte, hogy a sértett villáját ő és László öccse törték fel. Elmondta, hogy 1942. november 29-én és 30-án elhatározták, hogy a Balaton partján az egyik villát feltörnek és ruhaneműt lopnak. November 30-án az esti órákban lakásukról a villasorra mentek. A villatelepet a szántóföldeken közelítették meg, így bukkantak a sértett villájára. Kecskés László a villa ablaka alatt leguggolt, míg testvére a hátra állt, az ablakot kitörte és azon át

mindketten bemásztak. A szobákban zseblámpával világítottak. Az egyik helyiségben egy nagyobb pokrócot találtak és abba ruhaneműt és egyéb tárgyakat csomagoltak, majd zsákmányukkal elhagyták a villát, az ablakot pedig maguk után behúzták. Útjukat a község felé ismét a határon keresztül tették meg. A batyú nehéz volt s ezért felváltva vitték. A tárgyakat a községtől kb. 5 km-re egy tengeriszárrakásban rejtették el, majd mindketten hazamentek. Szüleiknek a betörés lopásról nem szóltak semmit.

A tettesek elrejtette lopott holmikát még akkor éjtszaka a tengeriszárban hiány nélkül megtaláltuk s így a sértett 1500 pengős kára megtérült.

Amint láttuk, az eredmény a felkutatott egyik jellegzetes lábnyomnak volt köszönhető.

Varga József törm.

(Pécs.)

Próbacsempészet.

Tizenöt évvel ezelőtt a cinkotai őrsön teljesítem szolgálatot. Az ott töltött időre mindig szívesen gondolok vissza, mert a bajtársiasságnak, a jókedvnek és egyetértésnek valóságos mintaképe volt ez az őrs. Minden munka könnyű volt, mert a nehéznek látszó feladatot is megoldottuk egymás segítségével.

Pedig akkor is voltak nehéz szolgálatok, de bajtársaimnak még ilyenkor is futotta egy kis gondúzó derűre.

A sok közül csak egy ilyen esetet ragadok ki úgy, ahogy másfélt évtized távlatából visszaemlékszem rá.

Őrsparancsnokom egyik szép nap délutánján igen fontos szolgálatra vezényelt négyünket a nagykátai őrsre. Odaérkezésünk után nem kellett azonnal szolgálatba állni s így az ottani őrsparancsnok a szolgálatra vonatkozó előkészítő oktatás után megengedte, hogy ki-ki helyezze magát kényelembe és újabb parancsáig pihenjünk vagy szórakozzunk a laktanyában. Így történt aztán, hogy néhányan egyik sarokban kupaktanácsot alakítottunk és megkértük Gábort, az egyik cinkotai őrsbeli csendőrt, hogy tegye le a garast és beszélje el valamelyik érdekes élményét.

Gabi — így becéztük őt, — kijelentette, hogy mostanában nem volt említésre méltó élménye, de elmondja egy ismerőse történetét. Hozzá is fogott.

Van egy mészáros ismerőse, aki a csehszlovák határ — akkor még ilyen is volt — közelében lakik, földműveléssel is foglalkozik és határmenti kettős birtokos.

Ennek a mészárosnak cseh területen volt egy cseh hivatalnok ismerőse, aki igen szeretett volna borjúhúst enni s így sokat kérte a mészárost, hogy ha egyszer kocsival átmegy az országhatáron dolgozni, hát a kocsiderékben csempésszen át neki egy gyenge borjút.

A mészáros jószívű ember volt és a sok unszólásra megígérte a borjúcsempészt.

Tudvalevő dolog, hogyha a magyar ember egyszer valamit megígért, azt be is tartja, hát a mészáros sem tehetett másként.

Most már csak azon törte a fejét, hogyan vigye át a jószágot.

Végre kisütötte, hogy egy nagy cukroszsákba bujtatva és a kocsi fenekébe fektetve elevenen viszi át.

Hogy pedig ez biztosan sikerüljön, elhatározta, hogy először próbaképpen a nagy bernáthegyi házörző kutyáját viszi el a zsákban, mert ha ezen meg is csipnék, azt fogja mondani, hogy elindulása után még szabadon jött vele a kutyája, de mert útközben eszébe jutott, hogy ezzel vadászati kihágást követ el hát zsákba dugta.

A próbacsempészet jól indult, de alig hogy a határon átjutott, két cseh csendőr toppant eléje. Mintha a földből nőttek volna ki. Megállították és kocsijába tekintve, tört magyarsággal követelték tőle, hogy mutassa meg, mi van a zsákban.

Ő váltig mondogatta magyarul is, meg csehül is, hogy kutya, de azok bizony nem akarták elhinni, hanem követelték, hogy mutassa meg.

Erre rimánkodásra fogta a dolgot, hogy azt ne kívánják, mert ha a zsákot kioldja, a kutya egész biztosan elszalad, de nem haza, s ha nem tudná megfogni, ki téríti meg a kárát?

A két cseh csendőr azonban hajthatatlan maradt, mert gyanakvó természetükkel minden bizonynyal vagy borjút vagy birkát véltek a személyesen ismert mészáros zsákjában s így biztosra vették, hogy csempészt fogtak.

Mit volt mit tenni, ki kellett oldani.

Amint azonban a mészáros a bő zsák száját megnyitotta — ahogy előre látni lehetett — a nagy bernáthegyi kutya hirtelen kifordult a zsákból és még kutyának is becsületére való gyorsasággal elszaladt visszafelé, haza.

Most azután a mészáros állt a kert felől, szemrehányást tett a két cseh csendőrnek, hogy miattuk elszaladt a kutyája és azt hiszi, ebből kártérítési per is lesz, mert ő az ügyet nem hagyja.

Amazok bizony sajnálták a dolgot, de hát nem hívhatták vissza az elszaladt kutyát, hiszen még a gazdája szavára is fittyet hányt, csak a láthatárról nézett vissza egy pillanatra és szaladt tovább, mert attól félt a jámbor, hogy megint zsákba kerül.

A mészáros, hogy kutyája nyomát ne veszítse, megostorozta lovait és futott utána egészen a lakásáig.

Hazaérve, készen is volt az új haditerve. Most már nem a kutyát, hanem az ismerősének szánt gyenge borjút bujtatta a bő zsákba és visszahajtott a határra.

A két cseh csendőrt még mindig ott találta. Oda is szólt nekik úgy félvállról:

— Nagynehezen utólrtem, de remélem, még egyszer nem szalasztatják el velem a kutyámat!

A két cseh nagylelkűen válaszolta, hogy most már nem kell a zsákot kioldani, mert látták, hogy mi van benne, csak menjen.

Igy történt meg, hogy az agyafurt mészáros, csak-hogy szavát betartsa, magyar borjúhússal lakatta jól a cseh tisztviselő egész családját.

Halász Bernát főtörm. (Oroszvár).

Háborúban minden bizonytalan az önbizalmon és akaraterőn kívül.

(Molke.)

Valahol a Kárpátokban...

Szathmáry fhdgy. felv.

PORTYÁZÁS

Harminc négyert kísért a járőr: Repülőket, akiket vadászaink és tüzeink lelőttek a magyar égboltról.

Ki gondolta volna, hogy a jó öreg Szut. egyszer négerekkel is találkozik. Ki gondolta volna, hogy egyszer a mi járőreink bicskázó magyar legények és tolvaj kapcabetyárok helyett feketebőrű idegeneket fognak kísérgetni, akik olyan nagyon idegenek nekünk Duna—Tisza közti embereknek, mint tűz a víznek.

Benne van ebben az egész mostani háború, ez a csakugyan világot átjogó küzdelem. Kézelfoghatóan tapinthatjuk ebből azt, hogy mekkora erőik feszülnek egymásnak, mekkora vihar az, amelyik négerket sodor ide Kiskúnlacházára. Fenekestől felkavarodott a világ, mindkét fél minden mozdítható erőt beledob a küzdelembe. Világrészek fonódnak bele a birkózásba s a szokatlan, váratlan részletesemények pergését látja a szemünk.

Bele kell ebbe edződni, ami nem lehetetlen. Elvégre a négernek is csak két lába és két füle van, mint másnak. Meg kell szokni ezt a tarkaságot, a feladatok sokoldalúságát. Ez a mostani háború be-tört a lakóházakba, bölcsők és tisztas aggok közé is. Harctér minden emberlakta hely s a csendőr soha nem tudhatja, milyen új, eddig még nem tapasztalt feladat elé kerül a következő negyedórán. Olyan feladat elé, ami talán még a Szut-ban sincs benne.

Öröm látni, hogy a magyar csendőr nyugodt józansága és rugalmassága meg tudja oldani ezeket a feladatokat is. Észreveszi a kihágást is, meg az ejtőernyős négyert is. A kettő között óriási munkatömeg terül el s a csendőr mindet meg tudja markolni, mit ahogyan éppen lehet és kell. A csendőr nem izgul, pedig mások minden szokatlanságtól villanyültést kapnak. A négerkísérő járőr arcán nyoma sem volt az ügynevezett szenzációs feszültségnek. Ezek a derék bajtársaink pontosan azzal a nyugodt, közömbös egyszerűséggel ballagtak a négernek nyomában, mintha Kovács Janit kísérték volna.

Milyen jó, hogy a színházasszist mindig kerültük. Hogy a mesterségesen nyugtalanított és mohóságra szoktatott ügynevezett közvélemény sora előtt mindig becsuktuk a kaput, pedig mi is bejuthattunk volna képeslapokba, helyszini szenzációkba, talán még a Színházi Életbe is, ha sodródtunk volna a cirkuszi mutatványosokkal. Nem tettük, jól tettük. Egészségesek maradtunk. Nincs érzékünk a szenzációkhoz. Nem szeretjük, idegen dolog ez nekünk s az idegzetünk túlságosan ép az ilyen hatásokhoz. Úgy nézzük a dolgot mindig, ahogyan van. Azért, mert valaki feketebőrű, a szolgálati lapon adott feladat nem változik ettől. Ezt az egyszerű egészséges feladást láttuk a járőr mozgásán s ez nagy erő.

Ez nagyon nagy erő, ez a magyar csendőr legnagyobb értéke. Tartsa meg és fokozza mindenképp magában ezt az erőt, mert most szükség van rá. Nyugodt egyensúlyozottság van a magyar csendőrben, tiszta hit és pontos kötelességtudat. Főléleges itt

egymást agyba-főbe dicsérni, legkevésbé ezt akarjuk. Szó sincs erről. De azt tudnunk kell, hogy mi bennünk az az érték, ami éppen mostanában mindenél jobban kell a nemzetünknek. Hát ez a nyugodt, egyensúlyozott erő határozottan megvan bennünk s ezt tartjuk is. Történelmet formálunk vele évszázadokra. Minden egyes jó magyar csendőr személyes részese és hőse ennek a roppant nagy feladatnak.

Igy van ez szösz szerint. Gondolkodják el rajta minden bajtársunk, mert mindegyik a maga személyében nagyon nagy érték és nagyon fontos tagja, helytállója, őrzője a magyar nemzetnek. Kicsit emelje is meg a fejét mindenki a laktanyáinkban, legyen csak egész nyugodtan kicsit — büszke is. Van mire, s ezt nem tudni hiba lenne, mert ahhoz, hogy mások bízzanak bennünk, elsősorban nekünk kell önmagunkban bízniunk.

Kishitűek úgyis vannak sokan. Elég hangosan nevelték rá az embereket. Suttogva, de ez a suttogás már ordított és nem lehetett előle a kulcslyukat se betapasztani. Belehipnotizálták az emberekbe, hogy kicsik vagyunk, sőt picik, egészen picikék, mint egy lesóványodott porszem, annak is fele. Kisebbség az atomnál.

Ilyen nevelést kapott nálunk az önbizalom. A finnek igazán kisszámú nép, mégis erős és tekintélyes, mert nem hagyja el magát. A szerbek nálunk is kevesebben vannak, mégsem mondják, hogy ők kicsi nép. Beveszik magukat a hegyeik közé, éheznek, mezitláb tapossák a havat, reménytelen harcot vállalnak, de nincs olyan reménytelen helyzet, ami az önbizalmukat megtöri. És van ilyen példa még több. Tele van vele a mi nemzetünk történelme is. Szabadságharcaink óriási hatalmakkal vették fel a küzdelmet s ennek az önmagában bizó helytállásnak köszönhetjük, hogy a nemzetünk fennmaradt.

Nem mondhatjuk, hogy az utóbbi évek hangulata egyenes folytatása lett volna a régi magyar önbizalomnak. Hajlottunk arra, hogy a szerencsét tegyük meg a jövő alapjának és sorsunk irányítását bárkitől elfogadjuk, csak önmagunktól nem.

Pedig aki még maga sem bízik önmagában, a maga erejében, mit várjon másoktól? Nemcsak támogatást nem kap, de még becsületet sem. Ez az ára a kishitűségnek, tehát túldrága portéka.

A másik rombolás, ami a nemzet lelkét megkörnyékezte, az anyagiasság. Megdöbbentő példák sorozata mutatja, hogy a haszon, a pénzszerzés mennyire át- és átszítte a közgondolkodást. A láthatatlan érdekszövetségek hihetetlen buja tenyészete telepedett rá a becsületes gondolkodásra. A törvényeket és rendeleteket a legjobb középcsatárt is lepipáló művészettel játszották ki az emberek. A pénz és összeköttetés szövetséget kötöttek egymással és közös haszonra dolgoztak. Egyik elhitette a másikkal, hogy ez nem bűn, hanem csupán ügyesség, amihez mindenkinek egyéni joga van. Úgy terjedt ez a fertőzés, mint a szabadjára engedett tifusz. Valami kaján és sötét tizleti szellem furakodott be a társadalomba, jelfokozva az önzést már-már alig látható magasra.

Túlsokan süttögették így a maguk kisebb-nagyobb pecsenyéjét, rábízva a nemzet sorsát az önzőkre, hogy hát majd csak lesz valahogyan,

Hősi halált halt

Kovács Mózes,
horthyiligeti őrsbeli csendőr, az 1944. április 3-i
légitámadás alkalmával Horthyiligeten.
Tisztelegünk emléke előtt!

majd csak megoldódik minden, nem lesz itten semmi baj, mert mitőlünk az egész világ csak annyit kíván, hogy csendben és suttogásban még három pár cipőt, még egy telket, még egy nyúlfarmrészesedést szerezzünk magunknak és megijömjük a spájszot olyanul, ami másoknak nincs.

Arra ezek az ostobák, ezek a senkiháziak nem gondoltak, hogy ha ez a rothadás tovább ment volna, maguk is belerohadtak volna takarékbetétstül, spájszostul, telkestül és mindenestül együtt. Arra ezek nem gondoltak, mert a haszonvágy a legbutább ösztön. Csak a hasznót látja, másra vak. Az ilyen mohó kéz belenyúl a garasért a puskaporos hordóba is s ha a robbanás leszakítja a kart, a másik akkor is dermedten szorongatja a megkaparintott pénzt.

Förtelmesen aljas ösztön ez és évek során átragadt emberről-emberre, mint a lepra. Elnyomta a közösségi érzést, elnyomta azt a tisztességes és józan emberi hangot, hogy csak a becsületes és hasznos munkának van joga anyagi jutalomhoz.

A csendőr szerencsére távolmaradt ettől, hála az ősi jó nevelésünknek és annak, hogy az egyéni életünk nem járhat tilos utakon, mert mindegyikünké nyitott, szem előtt tartott lap. Látni azonban láttunk ilyent eleget. Tettünk is ellene, amit tehettünk. Sokszor semmit, mert megfoghatatlan süllyesztőkben tűntek el a fonalak és szálak.

Azt hisszük azonban, hogy most már megindulhat a nagy tisztulás. Figyelmeztetni kell azokat, akikről tudjuk, hogy rászorulnak, hogy a legelső törvény a tisztesség törvénye. Harcba állunk s a piszkoskezü, hazadolgozó, harácsoló kezeknek vezető emberek az elsőszámú ellenségeink. Nélkülözünk, de nélkülözünk egyformán. Lemondunk, de mondjunk le egyformán. Pecsényesítés most már ne legyen, mert a nyárs áttűzesedik és megégeti a körmöket.

Nagyon sok ilyet ismernek az őrsök. Ki kell te regetni a szennyes dolgait. A talpraállás ezen kezdődik s ha ez nem sikerülne, akkor hibával a fáradtság.

A jó öreg bajtárs.

Írta: FALUSI ISTVÁN főtörzsőrmester
(Szombathely).

Nyár volt. Rekkenő melegben, kiszáradt réteken, izzadva, de boldogan haladtam az előirt tereptárgy felé.

Boldog voltam, mert első ízben vezettem önállóan, nevemre írt szolgálati lapot. Az egyik szolgálatban levő bajtársam bevonultatására vezényeltek ki, egyedül.

Mentem a rekkenő hőségben és a szomjúság kezdett gyötörni. Utam egy községen vezetett keresztül s a község első háza egy vendéglő volt, kapuja tárva nyitva.

A hús-fák alól az asztalok fehér terítői csábítóan hívogattak.

Állottam és néztem.

Kötelességérzet és az ivás utáni vágy dúlták harcukat lelkiismeretemben. Állottam s csak néztem. Most már tudom, így kezdődik mindig. Egy pohár sör, egy pohár bor és nincs megállás...

Sokáig állhattam, mert egy hang riasztott fel a szemben lévő ház kapujából. „Jöjjön csak csendőr úr, az anyukom már hozza a poharat, itt a kútnál igyék a mi vizünkéből.” A hang egy öreg, ősz, mosolygós arcú embertől eredt.

Amint a jó hideg víz eloltotta szomjúságomat, megszólalt vendéglátóm: „Bizony, csendőr úr, valamikor én is hivatalos ember voltam, de hát az ital erre a sorsra vitt. Nem használt a tiltó szabály, a jó szó, ezért vége a hivatalnak, kezdhetem előlről.”

Lelkileg megrendülve a szavak hallatára, önkéntlenül megkérdeztem: „Hogy hívják magát bácsi és mi volt a hivatása?”

Vendéglátóm szúrós szeméit rámfüggesztve mondotta: „Éngem Falusi Istvánnak hívnak és bizony én is csendőr voltam!”

Megdöbbenem! Fialtal csendőr szememmel Isten ujját láttam ebben, hisz a nevünk egyezett, hivatása is egyforma volt az enyémmel. Az ő sorsába is az ital csábítása szólt bele, mint ahogyan az enyémbé készült.

Ma sem tudom hogyan távoztam, de vendéglátóm jóságos tekintetét és kezének szorítását még ma is érzem, ha visszagondolok. Ez a tekintet örök életemre megóvott a bajtól.

A különös eset mindig az eszemben motoszkált s nem hagyott nyugton. Egyik ellenőrző szolgálatban Rétvári János tiszthelyettes őrsparancsnokom előtt feltártam őszintén a velem történeteket. Mivel utunk a szóbanforgó községen vezetett át, őrsparancsnokom meöngvutatott, hogy be fogunk menni az én vendéglátómhoz.

Odaértünk! Őrsparancsnokom már az udvaron harsány hangon köszönt, hogy a lakásban lévőket meghallják: „Adjon Isten jónapot, alhadnagy úr!”

Én maidnem kővé meredtem amikor a vendéglátóm mosolygva kilépett a lakásból és viszonzta a köszönést. Mintha sohasem látott volna, őrsparancsnokomtól hozzám lépett, szúrós szeméivel rám nézve bemutatkozott: „Vámos József nyugalmazott csendőr alhadnagy vagyok.”

Ma sem tudom, mit dadoghattam, csak álltam zavarodott bámulással.

Alig vártam, hogy távozzunk.

Őrsparancsnokom, mintha csak lelkembe látott volna. A községet elhagyva hirtelen felém fordult: „Látja Falusi, a csendőr, még ha nyugállományú is, olyan mint a lelkiismeret. Felkarolja, őrzi a fiatal bajtársát, mint ahogy ez az öreg, jó bajtárs tette.”

Később tudtam meg, hogy vendéglátóm a nevemet a többi bajtársaktól tudta s mint volt csendőr felismerte az én lelki tusakodásomat ott a korcsma előtt. Az első lépésnél olyan maradandó példával lépett közbe, amit sohasem feledek el.

Aldja meg az Isten az ilyen jó öreg bajtársakat.

Egy táborig csendőr naplójából.

Írta: BÁNFÖLDI GYÖRGY őrmester (Debrecen)
(9. közlemény.)

A férfi 3 hónapja tartózkodott a lakásban s a b... i német állomásparancsnokság által kiállított, körbélyegzővel ellátott igazolvánnyal rendelkezett. Persze hamisítvány volt, de tökéletes. Ez idő alatt naponta összeköttetést tartott fenn az a... i erdő mélyén visszamaradt kb. 1 zlj. erejű partizán-csoport parancsnokával. Ezenkívül 4 futár érkezett a lakásra, akik pár napi pihenés után ruhát cserélve tovább mentek. Időközönként bejárt a közelben lévő A. községbe, hogy híreket szerezzen.

Az ő (a leány) elfogása előtti napon rádió parancsot kaptak, hogy a közeli napokban futár érkezik s annak érkezését egy fához támaszkodva várja. A férfi pedig állapítsa meg, hogy milyen nemzetiségű és felszerelésű csapat érkezett A... -ra. Ekkor történt az elfogásuk.

A leány kikérdezését ezzel befejeztük. Ugyanakkor a partizánok felkutatására kiküldött B. egyének közül egy visszatért és jelentette, hogy azokat a partizánokat, akik a vonat felrobbantása után megszöktek, megtalálták egy 10 km-re lévő faluban. Néhány társukat a partizánoknál hagyták, hogy szemmel tartsák azokat.

A jelentés vétele után gépkocsiba ültünk és a B. egyénnel kimentünk a jelzett faluba. Amint azt a lakatlan házat meközelítettük, melyben a partizánok és a B. egyének tartózkodtak, a B. egyének a partizánokat lefegyverezték és mire mi beléptünk, 4 férfi és 1 nő állt előttünk felemelt karral.

Azonnal észrevettem, hogy 2 férfivel több volt, mint amennyit vártunk. A személymotoszós meentartása után elszállítottuk őket. A zsebekből pisztoly, kézigránát, iránytű került elő. Miután hazakeresztünk, azonnal kikérdezés alá fogtuk őket. Beismerő vallomásukban a történeteket ugyanúgy adták elő, ahogyan az a német jelentésben szerepelt. A hangfogót azonban előadni nem tudták, mert a muskát a hangfogóval együtt menekülés közben egy hóval telt szakadékba dobták.

A velük lévő két férfi útközben csatlakozott hozzájuk. Az volt a tervük, hogy éjtszakánként vándorolva átmennek a Dónon.

A két férfit kikérdeztük. Előadták, hogy a magyar csapatok által szétvert egyik orosz lövészed

rendfokozat nélküli katonái. Nyár óta egy kb. 60 km-re lévő majorban dolgoztak. Most, hogy a munka véget ért, a családjuk megkeresésére indultak. A kikérdezést személymotoszás követte. Amikor a fiatalabb férj sportspakájának bélést kivettem, az összevarrás alatt egy zsebnotez nagyságú, összehajtogatott papírszeletet találtam. Szétbontottam és az előttem álló emberre pillantottam, aki olyan fehér lett, mint a fal. A tolmács a papírszelet tartalmát lefordította s ekkor kiderült, hogy az illető a Moszkva által Kiewbe küldött N. K. V. D. főnök. Más szóval Ukrajnának politikai szempontból élet-halál ura.

Nagyszerű fogást csináltunk hát!

Mint érdekességet, ismeretemet ennek a hatalmasnak élete folyását, ami egyben keresztmetszete a szomorú szovjet életnek. 7 elemet végzett! 1933-ban beállott egy vasgyárba lakatos tanulónak. A gyár politruka (politikai megbízottja) hamarosan felfedezte benne az alkalmas embert s ezért rábizta a tanoncok egy csoportjának vezetését, politikai nevelésük hatásának ellenőrzését és lövés kiképzésüket. Még föl sem szabadult, a politruk javaslatára Moszkva, mint kiválasztottat, politikai tanfolyamra küldte. A tanfolyam elvégzése után egy Dél-ukrajnai vasgyárba osztották be. Ezt követően a légvédelmi szervezet négy hónapos lövész tanfolyamra küldte Moszkvába.

A tanfolyam elvégzése után Druskovkába került, ahol a tanoncok hadipuskás kiképzését vezette.

1933. év végén az N. K. V. D., miután a legszigorúbban prioráltatta, behívta és mint levelezőt alkalmazta. Kb. egy hónap múlva egy gyárba küldték, ahol mint politikai megbízottnak az volt a feladata, hogy a gyár üzemenkészségére vigyázzon és a szabótatókat kivégzésük végett bíróság elé állítsa.

Itt azonban nem sokáig működött, mert keveseltek a kivégzettek számát.

1934-ben Charkovban két hónapos politikai főnöki tanfolyamot végzett.

1935-ben Kiewbe rendelték, hol a Centrális Komitet Kommunisticzeszkaja Partia Bolsevikov Ukrajnai palotaórságának parancsnokságával bízták meg.

1937-ben ugyanott a másodtitkár testőre lett: a titkárt Hatajevics Mandel Markovicsnak hívták. Zsidó volt. Három titkár volt itt s ők hárman igazgatták az egész Ukrajnát, sőt még a kiewi N. K. V. D. is alájuk tartozott. A titkároló a parancsot egyenesen Sztalintól kapták.

1937-ben főnökét Moszkvába rendelték, ahol tartóztatták és a vallatások alatt meghalt. Úgy halotta, hogy Ukrajnát akarták függetleníteni Oroszországtól. Ezidőtájt igen sok vér hullott.

Ezt követően a Szovjeckij Narodni Komisarou Ukraina helyettes főnöke lett. Főnöke pár hét múlva merényletnek esett áldozatul.

1939-ig igen változatos és zavaros életet élt. Főnökei családostul, rokonostul együtt egyik órától a másikra tűntek el, vagy estek nyíltan áldozatul a Cseka golyóinak.

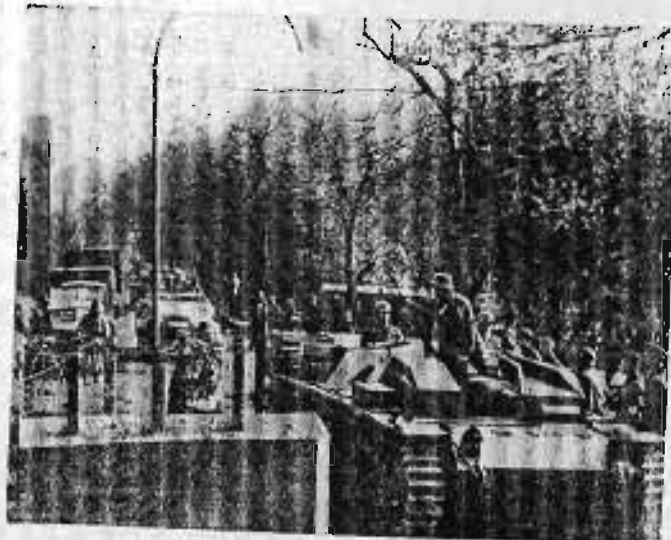
1939-ben katonai szolgálatra hívták be. Azonnal Proskurovba küldték. Ugyanakkor Kiewből az N. K. V. D. egész különleges katonai osztálya is odaköltözött. Négy nap múlva összehívták a vezetőket és a legszigorúbb titoktartás mellett közölték velük, hogy hájnalban átlépjék a lengyel határt azért, hogy felszabadítsák a lengyeleket. Minden parancsot, így ezt

is a legnagyobb titokban kellett tartaniok, még az asszonyaiknak sem mertek megmondani soha semmit.

1940. januárjáig különféle titkos megbízásokat hajtott végre, akkor az N. K. V. D. ideiglenes parancsnokául nevezték ki, ami elől ki akart térni azal az indokkal, hogy ilyen magas beosztást nem mer vállalni. Egy év múlva meg is állapították, hogy nem jól dolgozik, mert kevesen vannak a börtönökben és kevés embert végeztetett ki. Jóakarói tanácsára kérvényt írt, hogy ezt a munkakört fiatal és kezdő léte nem tudja ellátni. 1941 februárjában körzeti vezető helyettességgel bízták meg. Ekkor már megkezdődött a nagyarányú bevonultatás! Az ukrán legénység közül nagyon sokan szöktek meg. Ezek kézrekerítése az ő feladata volt, ami leküzdhetetlen nehézségbe ütközött, mert az óriási erdőségekben úgyszólván nyomtalanul eltűntek a szökevények. Aikat elfogták, hadbírószág elé állították és kivégezték.

1941. június 22-én délben bement a rádió, hogy Németország hadat üzent a Szovjetnek. A gyors német előretörés miatt megkezdődött a szakadatlan menekülésük hátra felé. A németek többször körülkerítették őket, de éjjelenként sikerült mindig néhányad magával kúszva, vagy kerülőkkel megmenekülniök. November 7-én érkeztek meg a bekerítésből menekült, mintegy 150 katonával Woronesbe. Itt valamennyiüket kikérdezték s kivizsgálták menekülésük körülményeit. Akiknek sikerült igazolniok magukat, azokat visszaküldték az arcvonalba, a többi letartóztatták. Őket a különleges osztály egy zsidó biztos hallgatta ki. Mindenkinek írásban kellett jelentenie származását, rokonságát, egész múltját s azután a bekerítés és a menekülés körülményeit. Ő híven leírt és elmondott mindent, de amikor ahhoz a kérdéshez értek, hogy volt-e a németek kezében s ő azt felelte, hogy nem, a zsidó biztos rákiáltott: „Nem igaz, hazudsz, a többi mind elfogták a németek és visszaküldték kémkedni, csak téged nem!” Hiába hangoztatta igazát, tíz napi börtönre ítélték és elbocsátották az N. K. V. D.-ből. Ezután a csapathoz osztották be, ahol több beosztásban szolgált és ismét megnyerte előljárói bizalmát.

(Folytatjuk.)

Rohamgyű az utcai torlaszok között.

KATONAI ISMERETEK

PÁNCÉL-KISERŐDŐK.

A keleti hadszíntéren a bolsevisták szállítható és könnyen a földre telepíthető páncél-, vagy páncélozott kiserődőket (bunkereket) alkalmaznak. Ezek a föld felszíne fölé csak 50—90 cm-re emelkednek

ki és a környező terepfedezettel beszórva: jól és ügyesen rejthetők. Majd minden irányban teljes kilövést biztosítanak. 2—3 lövész és 1 nehéz fegyver

helyezhető el bennük. Leküzdésük a rohamcsapatok és rohamlövegek feladata. Amint egyik képünkön látható, a géppuska lövedéke átüti a falát.

KÖZELHARC-LANGSZÓRÓ.

Az első világháborúban szereplő lángszóró nagy fejlődésen ment át, amíg a mai, korszerű közelharc-lángszóró típus kialakult.

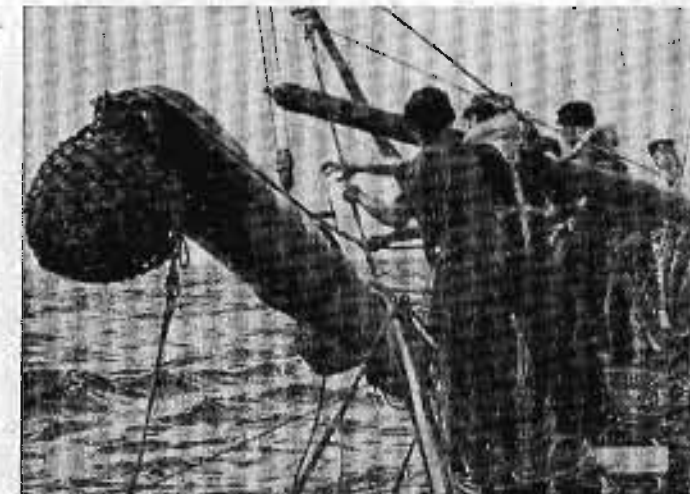
A közelharcnak igen félelmetes fegyvere ez az újfajta lángszóró, amely több ezer hőfokú sugarával minden fegyvert és minden ellenállást pillanatok alatt leküzd.

AKNASZEDÉS.

A korszerű tengeri háború egyik legnehezebb feladata az ellenséges tengeri-aknák felszedése.

Az aknafelszedő hajók előreszére felszerelt hengeralakú testre drótkötél segítségével csavarják rá a hálószerkezetbe fogott ellenséges-aknát.

Rendkívül nagy elővigyázatot, szaktudást és figyelmet igénylő feladat ez, mert a könnyen felrobbanó akna csak a legnagyobb óvatossággal szedhető fel.

PÁNCÉLGRÁNÁTOSOK.

A ma háborújának német páncélgránátosai méltó utódai a régi porosz gránátosoknak. Alkalmazásuk is hasonló hírneves elődeikéhez.

Nagy Frigyes híres porosz gránátos alakulatai a hadsereg századainak legkiválóbb nyolc-tíz emberből alakultak. Különösen merész feladatok végrehajtására alkalmazzák ezeket a kemény, bátor legényeket. Messze a porosz vonalak előtt törtek rá az ellenségre és gránátokat dobtak soraikra, hogy a mögöttük felfejlődött porosz gyalogság részére a rohamot megkönnyítsék. A gránátosok később az egyes vezérek, tábornokok személyi testőrségét al-

kották, de mindvégig a legkiválóbb csapatot képezték.

A páncélgránátos csapat a páncélos hadosztály kötelékébe tartozó egység. Feladata mélyen betörni az ellenségbe és a harcokocsik fedezete mellett megtörni az ellenséges ellenállást. Feladataikat vagy gyalog, vagy páncélozott kocsikon oldják meg. Alkalmazásuk rendszerint a páncélosokkal együtt, de sokszor a harcokocsikat megelőzve, történik.

Elszánt harcaikkal és bátor magatartásukkal félelmetessé tették a páncélgránátos nevet az ellenség előtt.

Olaszországban partraszállt angol csapatok mögött felgyűjtják a szállító hajókat a német repülők.

PARTRASZALLÁS.

A partraszállás, vagy az előzőnlés (invázió) kérdése egyre inkább az előtérbe kerül. Az angolszász hatalmak Afrikában és Olaszországban hajtottak végre nagyobb kötetléssel ilyen — ú. n. „kétlétű“ hadműveletet. „Kétlétűnek“ nevezik ezeket a hadműveleteket azért, mert részben a tengeren, részben a szárazföldön játszódnak le.

A partraszállás elengedhetetlen feltétele a leg-
alább részleges tengeri és légi uralom kivívása. Csak ezután kerülhet sor a csapat szállítóhajók el-
indulására, melyeket erős tengeri és légi egységek kísé-
rnek és biztosítanak. Ezeknek tűztámogatása mellett indulhat csak meg a partraszállás.

Elször a tengerpartot biztosító erőket kell leküzdeni és megteremteni a szűkebb — majd tágabb

hídfőt a szárazföldön. A hídfőállásban elhelyezett csapatok feladata: nagyobb erők beérkezését és partraszállását lehetővé tenni.

Ezek beérkezéssel indulhatnak csak meg a tulajdonképeni szárazföldi hadműveletek, amelyeknek az arcvonal mélységéből való táplálása ismét csak a tengeren keresztül lehetséges.

Hogy ez az egész partraszállási hadművelet milyen veszteségteljes és felette kockázatos vállalkozás, azt mi sem bizonyítja jobban, mint az angolszászok állandóan halogatott inváziója. A Szovjet egyre követelődő sürgetésére azonban ügylészik, mégis megkísérik az előzőnlést.

Az Atlanti-fal minden képzeletet felülmúló védelmi foka a német katonák kipróbált harci erénye és a fölényes német vezetés alapos leckét ad majd az angolszász kísérletezőknek!

HARC A SÁRRAL.

A tavaszi idők beálltával új ellensége támad különösen a keleti hadszíntéren küzdő csapatoknak: a sár. Nagy gondot okoz ez az óriási nehézség a támadófélnak, míg a védőt inkább csak az utánpótlás lebonyolításában akadályozza. A sárban való közlekedés és harc különleges eljárásokat termelt ki.

Biztosan csak a hernyótalpas járművek közlekednek a sárban. A hernyótalpak nagy felületén jobban eloszlik a teher és minthogy a hernyótalpak szélesen fekszik rá a sárra, abba nem sűpedt olyan mélyen be, mint a többi kerek jármű keskeny közlekedési felülete. Nagy előnye még a hernyótalpas járműveknek, hogy nem csúsznak, nem „farolnak“, mert laza talajon is az önmaguk fektette útpályán mennek előre. Ezek a többszáz lóerős motorral ellátott terepjárók még a „kétlétű“ sáron is győzedelmeskednek.

v. T. L.

Bombázók harca vadászok ellen.

Mathias Joachim „Kameraden über England“ című cikke nyomán a Münchener Illustrierte Presse 1941. évi 7. számából.

Az indulásra előkészített Ju. 88 emberei a gép előtt beszélgetve várják parancsnokukat, aki eligazításra ment a századparancsnokhoz. Amidőn visszatér, a megfigyelőből, rádióból és lövészből álló, — a többszöri bevetés alatt összeszokott — személyzet körülállva hallgatja a kapott feladatot.

Ma zuhanóbombázó feladatot hajtanak végre: egy az Északi tenger partján fekvő város gépgyárát támadják meg.

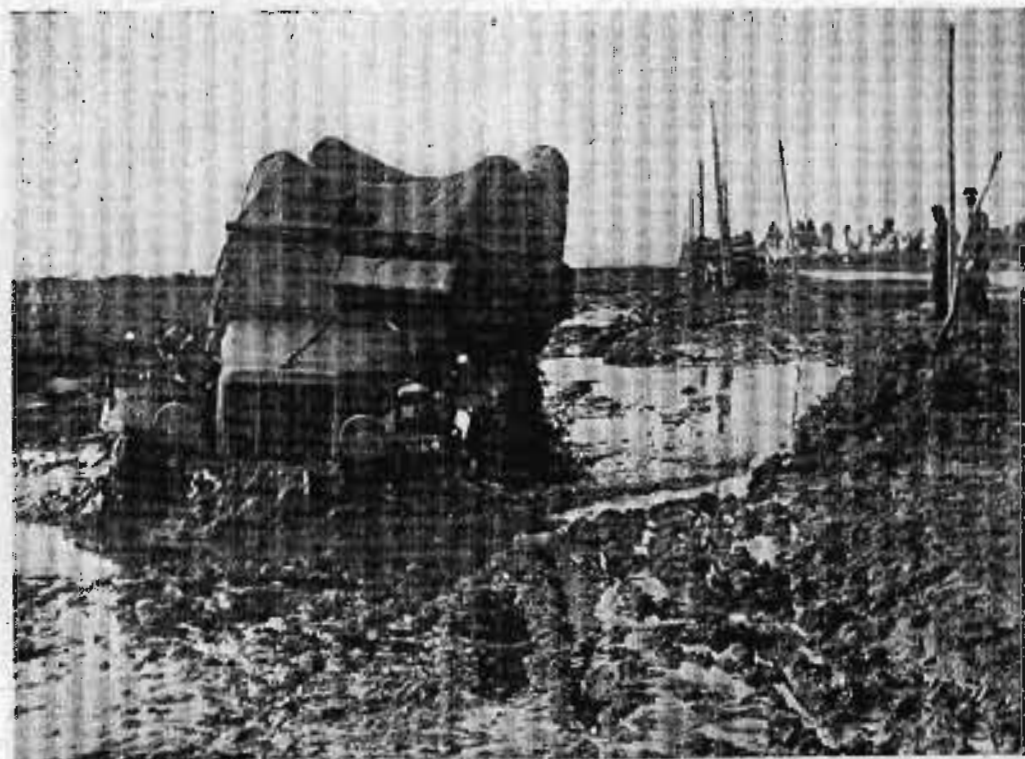
Még néhány utasítás, aztán egymás után tűnnek el a gépben. A földön kissé lomhán és ügyetlenül gurul a gép az indítóvonalra. Az indító jelez és a két motor teljes erőfelfejtésben felbőgve rövid, rázós nekifutás után a levegőbe zökkeni a gépet.

A várost, amelynek szélén a cél fekszik, könnyű megtalálni. A gép előtt és mögött, különböző magasságban, egyenként és zárt alakzatokba forrva még számtalan más gép repül a város elleni támadásra. A pilóta csak egyeféle láncszemként sorol be a bombázók hosszú, dühöngő láncába, amely hónapok óta, dühös sáskarajként csap le az angol városokra.

A látóhatáron feltűnik a város. Jól lehet látni, amint a légvédelmi tüzéség, tehetetlen dühében tűzzel árasztja el az első hullámokat. Közelebb érve feltűnnek az angol vadászok is, amint megbolygatott szünyograjként cikkáznak a német bombázók között.

A gyártelepek kemény- és épületrengetegében a megfigyelő már messziről felfedezi a részükre kijelölt gépcsarnokot és megmutatja a pilótának is. Az csak bólint, tudja már, hogy mit jelent, ha a megfigyelő a gép üvegórán keresztül a föld felé mutat.

„Vigyázz, zuhanunk!“ hallatszik a pilóta hangja a fejhallgatókban és mint minden zuhanóbomba-

Hernyótalpas jármű harca a sárral.

támadásnál, most is kimondhatatlan izgalom szállja meg a gép embereit. Jólismert furcsa érzés, melyet minden alkalommal újra és újra éreznek.

A figyelmeztetés után a gép lehajtja üvegorrát és dübörgő motorokkal zuhan a célra, amely álmzerű gyorsasággal nő, egyre nő a gépben ülők szemei előtt...

Most... most oldódott ki a bomba, a pilóta felhúzza a gépet. Az embereket hatalmas, láthatatlan erő szorítja üléseikre. Behúnják szemüket, mintha ezzel óhajtának megakadályozni, hogy a nagy testi igénybevételtől fájt szemgolyóik kiugorjanak üregükből.

A vezető kissé balra „lógva” húzza fel a gépet, hogy emberei láthassák a bombázás eredményét. A becsapódás füstje, melybe por, vas- és kődarabok vegyülnek, óriási gombaként nő az ég felé a gépcsarnok kells közepéből. Céljukat tehát pontosan eltalálták, de most vigyázat, mert az angol vadászok biztosan a gépre vetik magukat!

Máris hallatszik a lövész jelentése:

„Két, nem, három Spitfire támad hátulról felülről!” és már kattog is géppuskája. Elülről szintén két vadász száguld a gép felé, az egyik most kissé kikanyarodik, hogy oldalról támadjon. Szárnyaiba beépített nyolc géppuskájából szinte ontja a tüzet a gép felé. A többi vadász is tüzelni kezd és a sűrű golyózáporban úgy tűnik fel, mintha a Ju. 88 tüzes pálcákkal lenne körülkerítve.

Adáz légi harc kezdődik, amely borzalmas volta ellenére is nagyszerű!

A fejhallgatókban felkiáltások, rövid utasítások hangzanak sűrű egymásutánban. A pilóta a gép irányításával, a többi három géppuskájával küzd. A harc heve kipirosítja arcukat, verejtéket szorít homlokukra. Csak semmi izgalom — gondolják magukban —, mert csak az marad fölényben, aki megőrzi higgadságát.

A géptől jobbra nincs vadász, a pilóta tehát bal kanyarba viheti gépét, melyet annyira bedönt, hogy a láthatár majdnem függőlegesen tűnik szemel elé. Ebben a pillanatban különös légi vándor tűnik fel szemei előtt: egy törött repülőgépszárny, amely valamelyik magasabban küzdő gépről leválva zuhan a mélybe.

„Lelőttem, lelőttem!” ordítja mikrofonjába hátulról a lövész ujjongva.

„Hát ez bizony elég sokáig tartott!” gondolja magában a pilóta, de nem mondja ki, mert ezzel csak megbántaná bajtársát, aki verejtékezve küzd mindnyájuk biztonságáért. Azért inkább csak annyit felel: „Intézd el a következőt is!”

Erre a feleletet a lövész helyett az egyik angol vadász adja, aki kiadós sorozatot lő a gép felé, anélkül azonban, hogy kárt okozna benne.

Kattogó géppuskával viszonozza a sorozatot a lövész, majd szinte ordítja: „Zuhan már!”

„Le vele!” dörmögi a pilóta és olyan éles bukófordulóval veti magát az angol után, hogy a többinek eláll a lélekzetük.

Az angol vadászgépet azonban nem érte találat, csak a német bombázó hátsó géppuskájának veszedelmes sorozatából akarta magát néhány pillanatra kivonni, de most a német gép éles bukófordulója közben, a megfigyelő géppuskája elé kerül.

Ez nem hiába lesett a gép orrában. Abban a pillanatban, amikor az angol vadász irányzékának fonákeresztyébe kerül, megnyitja a tüzet és addig lő, amíg az angol hosszú füstcsövát húzva maga után, lezuhan.

Zuhanás közben eimaradt a többi angol vadász és a megnőtt sebességet is felhasználva, a pilóta hazafelé fordítja a gépet.

„Mit gondolsz, mennyi ideig tartott ez a légi harc?” kérdi a pilóta a lövésztől, mikor már a tenger felett vannak.

„Talán egy óráig” szól vissza, az elől ülők nagy mulatságára.

„Mondd meg neki!” szól a pilóta a mikrofonba, mire a megfigyelő megjegyzi: „Hét percig tartott!”

Hét perc egész örökkévalóságnak tűnik, ha az ember az életéért harcol!

OVAKODJUNK A KÉMEKTŐL

Hírszerzés és kémelhárítás.

Írta: FERENCZY ÖDÖN alezredes.

(8. közlemény.)

Ennek az eszmének megvalósulása érdekében igyekeztek megnyerni Erdély románságának vezetőit, a román papokat, tanítókat és műveltebb elemeket, hogy azokat a román irredenta szolgálatába állítsák, s ezek propagandájával az egyszerű román népet tévútra vezessék. Az Erdélyben akkoriban felállított román nemzetiségi intézmények rejtett célja is a „Románia Mare” gondolatának terjesztése volt.

Az antant természetesen fűtötte a román nemzeti elgondolásokat, ügynökei útján izgatott s igyekezett befolyásolni a román közvéleményt. Ezeknek az izgatásoknak volt a következménye, hogy Románia 1914-ben, a Lemberg-i csata után, Oroszországgal semlegességi szerződést köt, az 1914—15. évi kárpáti csaták alatt pedig Olaszországgal kezdtet tárgyalásokat a Monarchia elleni közös hadba lépésre.

Ezekhez a célokhoz alkalmazkodott a hírszerzés is, amely kezdetben inkább propagandában, az első világháború kitörése után pedig katonai téren is fejtett ki tevékenységet.

Amint tudjuk, 1916-ban Románia elérkezettnek látva az időt, hadba lépett ellenünk.

A szerb katonai hírszerzés Bosznia és Hercegovina annexiójág lanyha volt.

Szerbiát is, épúgy mint Romániát, nagy nemzeti álmainak a megvalósulása, Nagy-Szerbia megteremtése és ezen belül a délszlávok egyesítése fűtötte. Ennek az elgondolásnak a szolgálatába állították a kémkedést. Kezdetben a „Szlovenszki Jug” című egyesület, majd 1908 óta ennek utóda, a „Narodna Obrana” fejtett ki a nemzeti eszme megvalósulása érdekében nagy tevékenységet.

A „Narodna Obrana” később túlzó forradalmi egyesületté nőtte ki magát, tagjait a kémkedésben is kiképezték, de sokat közülük szabotázs és merényletek elkövetésére is kioktattak.

A nagy nemzeti álom megvalósítására és a kémkedésre a Monarchia nemzetiséglakta vidékein termékeny talajra találtak. Itt érintett benünket, magyarokat, Szerbia hírszerzése és propaganda hadjárata. Hogy milyen hatásos volt ez a szerb munka, a háború kitörése után azonnal mutatkozott. Boszniában, Hercegovinában, Dalmáciában, Horvátországban az ellenséges elemek féken tartására szigorú rendelkezéseket kellett hozni. A betörő szerb Timók hadosztályt a határmenti szerb lakosság örömmujongással fogadta, ünnepélyeket rendeztek, jeleket adtak csapataink helyzetéről, szerb katonai osztagokat vezettek, saját osztagainkat törbe csalták, a magyar lakosságot megtámadták. A fanatizmus határtalan volt mindaddig, míg a visszacsapás be nem következett.

A balkán háború befejezése után a szerb hadügyminisztérium ismét erős kézzel szervezte meg a katonai hírszerzést, a kémkedést. Hírközpontokat állított fel, melyek határmenti kirendeltségeket, figyelő állomásokat szerveztek.

A kirendeltségek átnyultak a határon s Boszniát és Hercegovinát valósággal teletűzdelték betelepített kémekkel, de hálózatukat kiterjesztették Magyarország déli vidékeire, sőt felnyúlt az ország szívéig, Budapestig. A telepített kémek között volt tanító, pap, jegyző, tartományi képviselő, stb., akiknek jelentései a hírközpontokhoz futottak be.

Pilch adatai szerint a szerb hadügyminisztérium 1914. évi pénztárnaplójából megállapította hadvezetőségünk, hogy Bosznia és Hercegovinában 53, Horvát- és Szlavonországban 31, Dél-Magyarországon 6 rendszeresen fizetett titkos ügynökük volt.

Seeliger Emil ezredes könyvében olvassuk, hogy Putnik vajdával egyidejűleg Styriában, Karynthiában és Krajnában a háború kitörése előtti időkben igen sok szerb vezérkari tiszt tartózkodott üdülés céljából. Valóságos céljuk azonban az volt, hogy e fontos bevonulási területeket a legapróbb részletekig kikémleljék.

Grác mellett, Mária-Trost fürdőhelyen, egy viláiban lakott egy belgrádi tanár a feleségével és két gyermekével. Az egyik gyermek torokgyulladásban súlyosan megbetegedett, s ez megakadályozta a tanárt abban, hogy a hadüzenetet követő napon elutazhasson.

A tanár engedélyt kért arra, hogy a gyermek felgyógyulásáig a fürdőhelyen maradjon s azután katonai fedezettel szállítsák a határra.

A tanár igen jó megjelenésű, megnyerő ember volt. Háta a sok írásban-olvasásban meggörnyedt, előkelően és szépen öltözködött, szép barna szakállt viselt, aranykeretes papszeme mögül jóságos kék

szemek mosolyogtak. Kérésével kapcsolatban a tanár előadta, hogy kislánya már évek óta betegeskedik torkával, s egy bécsi orvostanár ajánlatára tartózkodik Grác környékén, mert annak levegője igen jó hatással van beteg gyermekére. Régi vágya, hogy a gráci könyvtárat tanulmányozza s ezért választotta tartózkodási helyéül Mária-Trost fürdőt. A politikához nem ért, így a hadüzenet váratlanul érte, de nem is tudna elutazni, míg a leánya beteg.

Óvatosságból házkutatást tartottak a tanár viláiban, de eredménytelenül. Minthogy frásait rendszerben találták, a tartózkodási engedélyt megkapta. Leányának meggyógyulása után a határra szállították. A csendőrök — akkor túlzottan látszó — elővigyázatosságból lefénvképezték a tanárt.

Néhány hónap múlva egy szerb fiatal tanítónő tartózkodott le Marburg közelében. A leány kezével-lábbal tiltakozott a motozás ellen. A motozó asszonyt össze-vissza harapta, rúgta és karmolta. A tanítónő, amikor látta, hogy nem segít semmi, hirtelen a szoknyája alá nyúlt s onnan elővéve valamit, azt, mielőtt még megakadályozhatták volna, kihajította az ablakon. Egy csendőr utánaszaladt, s a kidobott tárgyat — egy csinos harisnyakötőt — visszahozta. A harisnyakötőn egy sejemkokárda közepén egy kis óvális fénykép csillogott: egy szerb katonatiszt fényképe. Szép, szabályos, korszakallas arc, világoskék szemek. A fényképben a belgrádi tanárt ismerték fel!

A fényképet megnagyították. A csendőrség készítette fénykép és a nagyítás teljesen fedte egymást, semmi kétely nem állott fenn többé.

A tanítónő beismerte, hogy a szerb vezérkari tiszt a szeretője volt s gráci nyaralása alatt gyakran ellátogatott hozzá. Tagadta azonban azt, hogy a szerb tiszt kémkedéséről tudott volna.

A tanítónő lakásán is házkutatást tartottak. Sok nagyított fénykép került elő, amelyek a Tauern-vasút déli szakaszát ábrázolták.

A tanítónő beismerte, hogy a fényképeket a szerb vezérkari tiszt készítette, de hogy azok milyen célt szolgáltak, fogalma sincs róla.

Súlyos szemrehányást is kapott a leány azért, hogy tanítónő létére összeállt egy olyan emberrel, aki nős és két gyermeke van. A tanítónő lángbagyulladt arccal vágta oda: „De hiszen az csak az özvegy huga és annak gyermekei voltak!”

Ezt az elszólást a következő percben már megbánta és ettől kezdve többé egy árva szót sem lehetett belőle kivenni.

Olaszország a hármass szövetség tagja volt. Az erre vonatkozó szerződést 1902. évben meghosszabbították.

Ugyanebben az évben Olaszország semlegességi szerződést kötött Franciaországgal. Ezzel a hármass szövetségi tagsága egyszerű formássá vált. Ezzel az időponttól kezdve a Monarchia ellen is megkezdte kémkedését, amiben irredenta törekvések megvalósítása vezette.

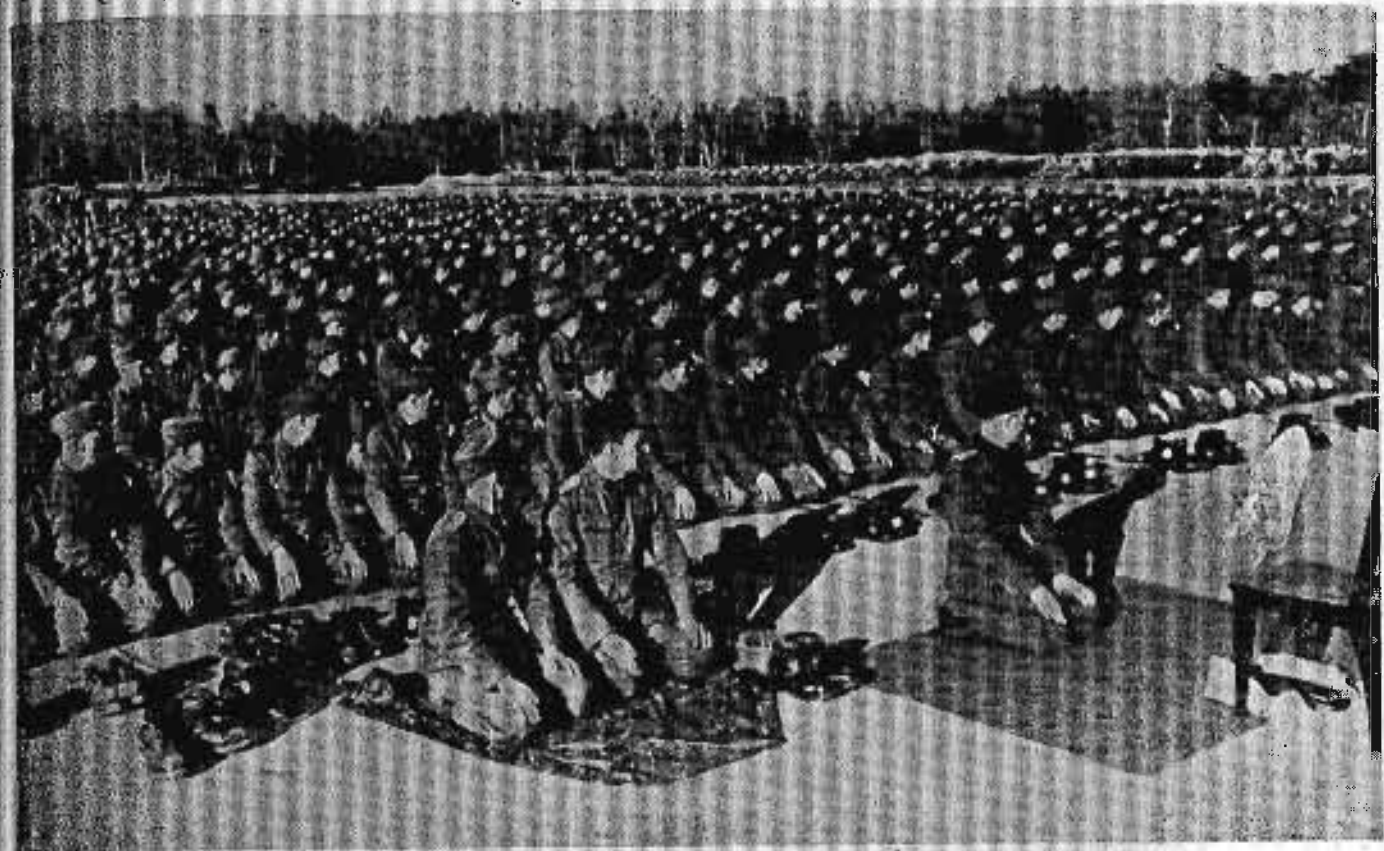
Az olasz irredenta kettős célt tűzött ki maga elé: egyrészt az osztrák uralom alá tartozó olasz lakta területeknek megszerzése, másrészt az Adria a „Mare Nostro” feletti egyeduralom biztosítása. Ugy irredenta

Amerikai repülőket által szétbombázott 1500 éves Cassino-hegyi apátság.

Az angolok bevonulnak Rómába, mint hadifoglyok.

India szabadságharcosai. Bose muzulmán önkénteseit reggeli imájukat végzik Mekka felé fordulva.

Német fogságba került „amerikai” katonák.

tája, mint kémkedés, hasonlóan az orosz-román és szerb törekvésekhez, a Monarchia olasz vidékein igen termékeny talajra talált. Különösen a határmenti lakosság támogatta. Így Dél-Tirol lakossága körében az olasz kémszolgálatnak 67 megbízottja volt.

Az akkori olasz törekvések a horvát adriai partokon és Fiume kikötőjénél ütköztek a magyar érdekekbe.

Olasz irredenta, kultúr, alpesi stb. egyesületek alakultak, amelyek a Monarchia területén szervezkedtek. Bizalmi embereik voltak Ausztria nagyobb déli városaiban, sőt egyes egyesületeik Ausztria belsőbb területein is nyíltan működtek és állami támogatásban részesültek. Eme egyesületek soraiból nem egy kém került ki.

A Monarchia határa mentén lévő olasz pénzügy-őri állomások és őrházak fészkei, támaszpontjai voltak a Monarchia ellen irányuló kémkedésnek. Olasz nemzetiségű osztrák hivatalnokok körében is több kém akadt.

Kémsejtjeiket megtaláljuk Dél-Tirol vasúti állomásain, ahol a rakodó és tároló helyek bérlői majdnem mind olaszok voltak. Az olasz munkások ezrei dolgoztak a Monarchia területén, akik, mint szakmunkások, vasút- és útépítéseknél tevékenykedtek. Ezek a kisebb fajta kémkedést üzték.

Kémkedésük célja főként Dél-Tirol osztrák erődítései voltak, de szálaik egész Boszniaig elérték.

Az olasz irredenta a nagy háború első hónapjaiban szűnőben volt, de azután fokozottabb mértékűt öltött.

1915. év áprilisában Triesztben ártalmatlanná tették egy kémszervezetet, amelynek tagjai a polgármester és 45 alkalmazottja volt.

1915. év május havában Olaszország hadat üzent a Monarchiának.

A háború alatt Olaszország nagyarányú kémkedést folytatott. Különös érdeklődésre tarthat számot a sok eset közül dr. Pivko Lajos népfelkelő főhadnagy Carsanonál végrehajtott kémkedési esete, amit Pilch közlése nyomán ismertettek.

Dr. Pivko Lajos szlovén származású középiskolai tanár volt, a nagy szláv eszmének tántoríthatatlan híve. 1916 elején a bosznia-hercegovinai I. gyalogezred 4. századának volt a parancsnoka. Zászlóaljja a Sugano völgyében, Carsanonál volt állásban. Maga köré gyűjtötte a cseh nemzetiségű katonákat, hogy azok segítségével keresztül tudja vinni áruházaát. Előjáróinak port hintett a szemébe. A zászlóaljnál igen derék tisztnek tartották, titokban azonban szövögette hazaáruló terveit.

Pivko századához négy cseh nemzetiségű tiszt is volt beosztva. Ezekkel gyakran összejött és megállapodtak, hogy a Carsanamenti állásokat az olaszok kezére fogják játszani, majd olasz segítséggel felgyöngyöztetik és át fogják törni az osztrák-magyar állásokat.

A vállalkozás tervezetét Pivko emlékiratba foglalta és azt a vicenzai olasz hadseregparancsnoksághoz akarta megküldeni. Ez azonban nehézségekbe ütközött. Éjjel az átküldés veszélyes volt. Nappal az olasz állások felé járót kiküldeni csak az előjáró parancsnokság engedélyével volt szabad. Pivko ravasz fondorlattal engedélyt kért arra, hogy az olasz

repülők által ledobott és az olasz állások előtt szét-szóródott olasz röpcédulákat járőrrel összegyűjthesse. Most kínálkozott alkalom az emlékiratnak a vicenzai hadseregparancsnoksághoz való elküldésére. Pivko erre a célra már kipróbált Mjelnek nevű őrmesterét szemelte ki, akihez két megbízható katonáját osztotta be. A járőr elindult. Estefelé a két katona visszajött s jelentette, hogy az olaszok megtámadták őket, s csak nagynehezen tudtak visszavergődni. Mjelnekről nem tudnak semmit, eltűnt szemeik elől.

Másnap délben Mjelnek is előkerült azzal a mesével, hogy járőreit az olaszok meglepték és szétszórta. Ő egy szőlőskertben rejtőzött el, ahonnan most sikerült visszajönnie. A valóságban Mjelnek két katonáját hamarosan visszaküldte, ő maga pedig kendőlobogtatások közben sértetlenül elérte az olasz lövészárkot, ahonnan Vicenzába szállították.

Az olasz hadseregparancsnokság elfogadta Pivko ajánlatát. Meghatározták a legközelebbi megbeszélés helyét és idejét. Az első találkozásra tudomására hozták Pivkonak, hogy tervét elfogadják és tanulmányozni fogják. A többi találkozókon már megállapították a részlet teendőket s bizonyos tekintetben próbákat is hajtottak végre.

Pivko és társai a tárgyalásokon mindent elárultak, amit megtudtak és ami az olaszokat érdekelte. Így elárulták a részünkről tervezett támadásokat, amelyek ennek következtében sikertelenül végződtek.

Pivkóké igen ügyesen leplezték a találkozókat. A járőrök mindig hoztak magukkal fegyvereket, új-ságokat, amelyekről azt állították, hogy a sikerült meglepetésszerű betörések alkalmával zsákmányolták az olasz állásokban, valóságban pedig az olaszoktól kapták. Pivkó a járőrök tevékenységéről mindenkor hamis jelentéseket terjesztett fel. Saját személyét is előtérbe tolt, úgyhogy valóságos csodálat övezte, a legmerészebb járőrvezetőnek tartották és többszörösen kiűntették.

Az olasz támadást szeptember 13-ra tervezték. Ugy állapodtak meg, hogy Pivko az első vonalban lévő legénység kávéjába és pálinkájába ópiumot kevertet, hogy elbóduljanak és így az olasz csapatok ellenállás nélkül juthassanak be állásainkba. Szeptember 10-én néhány olasz tiszt osztrák tiszt egyenruhában Pivko vezetése alatt állásainkban egy egész napon át szemrevételeztek és a támadás részleteit megbeszélték. A megbeszélés szerint 12 olasz zászlóalj szeptember 14-re virradó éjjel Carsanonál megjelenően betör állásainkba és a védőszakasz tüzéséjét elfoia. A további támadást két olasz hadtest hajtja végre.

Hírszerzőink közben megtudták, hogy valaki, aki minden bizonnyal a bosznia-hercegovinai gyalogezrednél szolgál, álnév alatt az olasz főparancsnoksággal levelezésben áll. A kivizsgálás eredménytelen maradt. Pivkonak is tudomására jutott az ügy, kezdett a talpa alatt ézni a föld s most már sürgette az olaszoknál a támadás végrehajtását.

Közbejött azonban egy váratlan esemény. Mjelnek egy régi barátját, a zászlóalj tisztit szakácsát is beavatta a készülő áruháza, és arra kérte, hogy a támadás estéjén keverjen ópiumot a zászlóaljörzs vacsorájába. A szakácsban felülkerekedett a becsületérzés és bejelentette a készülő áruháza. A hadosztályparancsnokságnál kételkedtek abban, hogy Pivko, a

többszörösen kitüntetett főhadnagy áruló lenne. Óvatosságból mégis hadbírószág elé állították Mjelnek őrmestert és a szakácsot. A tanuként megidézték Pivko nevétve háritotta el magáról a gyanúsításokat, sőt az elfogottakat is oly ügyesen kitanította a védelemre, hogy ennek alapján a bíróság fel is mentette őket.

Szeptember 16-án előre megbeszélte két gránát becsapódása adta meg a jelet, hogy a támadás másnap éjjel megkezdődik. Pivko az olaszoktól 16 liter pálinkát és nagy mennyiségű ópiumot kapott, amit másnap este a legénység vacsorakávéjába kevertetett. A századnál csak Knott hadnagy maradt józan, aki rosszulletre hivatkozva nem ivott. Pivko arról is gondoskodott, hogy a drótakadályokat javítás ürügye alatt ne telítsék meg magasfeszültségű árammal s így lehetővé tegye, hogy a vezetékeket a betörés helyén átvághassák.

Pivko és társai a támadás éjszakáján az egyik tábori őrsnél várták az olaszokat, hogy a támadó oszlopok élére álljanak és azokat kalauzolják. Éjjel tájban gumitalpas cipőben előrelopakodó olaszok meglepték tábori őrszemeinket. Aki ellenállt, azt felkoncolták. A Maso-patak hídjánál józanul maradt hídőrség azonban nagy lármát csapott, hiába igyekezett Pivko mindenáron elhallgattatni embereit. Egyik tábori őrsről pedig egy katonának sikerült elmenekülnie, Knott hadnagyhoz futott és jelentette az olaszok rajtaütését. A hadnagy elbódult embereit nagynehezen felriasztotta. Az eseményt azonnal jelentette a zászlóaljparancsnokságnak, amely távbeszélőn mindenfelől segítséget kért. Felriadtak a szomszéd szakaszban álló Deutschmeisterek, a rendelkezésre álló tartalékok s a mindenfelől összeszedhető katonák és ezek segítségével az olaszokat visszanyomták, felkoncolták, elfogták. Reggel 8 órára Carsano ismét a miénk volt. Az árulók közül egy tisztet az olaszok a helyszínen leszúrtak, a többiek Pivko főhadnaggal az olaszokkal elmenekültek.

A további fejleményekről érdekes egy olasz tiszt leírása. A megtizedelt sorokban visszaérkező olasz csapatok fogcsikorgatva, gyűlölettel ordították: „Törbeccaltak minket! A szlovákok elárultak! Fel kell akasztani a gazembereket! Hol vannak az akasztófák!” A bosszút lüféző olasz katonák a következő percben két cölöpöt vertek a lövészárokban a földbe s máris lógott két áruló az akasztófán.

Franciaországnak a Monarchiával nem volt közös határa. Hírszerző tevékenysége Németország ellen irányult.

A német hadseregben sok francia tiszt szolgált. Ezek a különböző fegyvernemeknél tanulmányokat végeztek, katonai tapasztalatokat gyűjtöttek és így akaratlanul is elősegítették a francia hírszerzést.

Elszász-Lotharingia valóságos melegágya volt a kémeknek. A francia irredenta eszme termékeny talajra talált itt. Elzász-Lotharingiában a francia anyanyelvű német állampolgárok megbízhatatlank voltak, erősen húztak Franciaországhoz. Ezért a franciák az elzásziakat szívesen alkalmazták kémszolgálatra.

A franciák valóságos kémhálózatot építettek ki Németországban, amelynek tagjai mint gyárigazgatók, nyelvtanárok, kereskedők, iparosok, gyári mun-

kások, táncosnők stb. telepedtek le, illetőleg jártak-keltek az országban.

Az angol hírszerzés a német tengeri haderő felderítésére és a tengerpart megfigyelésére fektette a súlyt, míg Franciaország és Oroszország a szárazföldi hadsereg kikémlését tűzték ki feladatuk.

Ezek az országok a Központi Hatalmakat a hírszerzésben is egységes támadás alá vették és ezért hírszerzésüket, egymás érdekeit szem előtt tartva, központiasan irányították. Így találtuk meg az orosz érdekeket szolgáló francia hírszerzés nyomait Magyarországon is.

Amikor a világháború szele már fujdogált és az Antant Hatalmak a Központi Hatalmak megtámadására terveiket szövögették, a francia hírszerzés orosz barátjának segítségére sietett. A Kárpátok hegylánca az orosz erők előnyomulása elé nagy akadályokat gördített. Szükséges volt a Kárpátok hágoinak és terepviszonyainak tökéletes ismerete. A francia hírszervezet francia pénzen és francia mérnökökkel erdőkitermelő vállalatot állított fel, amely a Kárpátokban és a Felvidéken hamarosan megkezdte a munkáját. A mérnökök között francia hadmérnökök és vezérkari tisztek is dolgoztak. Ezek saját tapasztalataik alapján gyűjtötték össze a szükséges adatokat és juttatták el az orosz hírszerzés kezébe. Hogy ilyen gondos előkészületek után sem sikerült az orosz milliós tömegeknek a magyar rónára betörni, az a magyar katona hősiességének, hazaszeretetének és emberfeletti küzdőképességének volt köszönhető.

A francia kémeket rendkívüli ügyesség és bátorság jellemezte. A kémkedést nemzeti ügyüknek tekintették és ennek érdekében valóságos vértanuként vállalták a halált is. A kivégzésnél nem egy esetben fordult elő, hogy még asszonyok sem engedték bekötni szemüket és „Vive la France” kiáltással haltak meg.

Ügyes működésükre jellemző az alábbi kémkedési eset.

Egyik francia kém az első világháború alatt egy német ipartelep körül kémkedett. Ennek érdekében megismerkedett egy német csendőrőrmesterrel s az ismeretséget barátsággá mélyítette.

Egy alkalommal a gyár két német mérnöke a közelben lévő vendéglőbe ment ebédelni, ahol csendben üldögélt a francia kém. A két mérnök szóba hozta, hogy a napokban gázgránátokat fognak kipróbálni s azon több előkelő vendég is jelen lesz. A kém eleget hallott ahhoz, hogy a tervét megalkossa. Elment őrmester barátjához és beszélgetés közben a gázgránátra terelte a szót. Kijelentette, hogy nem hisz abban, hogy egy gránátba halált okozó gázt lehessen beszorítani. Az őrmester a vita hevében kifecsegte, hogy a hatást egy birkanyájon fogják kipróbálni. A kém tekintélyes összeget ajánlott fel fogadásként s erősítette, hogy a gáztól egyetlen egy birka sem fog elpusztulni. Az őrmester ráállt a fogadásra, a kém kérésére, hogyha eltalálná veszíteni a fogadást, legalább lásson is valamit, lehetővé tette, hogy a kísérletet egy fedezékből végignézhesse. A kísérlet fényesen sikerült. Három lóvés után a gránátokból kiömlő gáz a birkanyájat percek alatt megölte. Az előkelő vendégek eltávózása után az őrmester felkereste barátját és nevetve figyelmeztette a fogadásra. A francia kém a látszat kedvéért kelletlenséget mu-

tatott, de a felajánlott összeget nyomban kifizette. Savanyú arccal jegyezte meg azonban, hogy ha már a fogadást elveszítette, legalább fájdalomdíj fejében egy gránát repeszdarabot kapjon, amit emlékül megőrizhet. Az őrmester teljesítette a kívánságot. A kém a repeszdarabot jól becsomagolva az antant állomokba juttatta, ahol a gáz összetételét a repeszdarabra ragadó vegymaradványokból vegyvizsgálattal megállapították. Ezek után már könnyű volt a közbombosító gázalarcot kitalálni.

A fényesen sikerült kísérlet után a németek megkezdték a gránátok gyártását. Megfelelő készlet elkészülése után megindult a szállítás a nyugati arcvonalra. Minden elő volt készítve a támadás megindítására. A kitűzött időpontban megkezdték a gránátok kilövését. Majd megindult a gyalogsági támadás. Nagy volt azonban a meglepetés, hogy a várt hatás az ellenségénél nem mutatkozott.

Természetes, hogy az ellenséges hírszerzés mellett a Monarchia sem maradhatott tétlen. Az 1859. s. az 1866. évi olasz háborúk nagy feladatot róttak hírszerzés tekintetében a hadvezetőségre. Az 1870—71. évi német-francia háború tapasztalatai még nyomatékossabban rámutattak a hírszerzés szükségességére. Az 1908. évi Balkán-háború tapasztalatai pedig már mind égetőbbé tették, hogy a hadvezetőség a hírszerzést egységes elvek szerint szervezze meg.

Az elmúlt háborúkban mindig nagyobb és nagyobb seregek állottak egymással szemben s így a hadvezetőségnek mindig fontosabb lett, hogy az ellenség felkészültségéről, csapatai erejéről és helyzetéről minél pontosabb hírei legyenek.

E tapasztalatok vezették a Monarchia hadvezetőségét arra, hogy már 1878-ban foglalkozott a hírszerzés és kémelhárítás egységes kiépítésével, erre a legfelsőbb helyre tervezetet is nyújtott be. A tervezet már a polgári és katonai hatóságok együttműködésére is gondolt. Sajnos, megvalósulására csak igen későn került sor.

A hírszerző szolgálatot a vezérkar nyilvántartó irodája végezte. A környező országok szerint alosztályokat állítottak fel. Az 1880-as években a nyilvántartó irodának hírszerzésre 60.000 forint állott rendelkezésre. Elenyészően csekély összeg ahhoz a nagy követelményhez képest, amelyet a hírszerzéssel szemben támasztanak.

Az osztrák-magyar hírszerző szolgálat 1908-tól az első világháborúig nagyot lendült. A fejlődésnek Bosznia-Hercegovina annektálása volt a rúgója, amikor Szerbia a Monarchia ellen óriási arányú propaganda-hadjáratot indított. A helyzet annyira kiéleződött, hogy már-már szerb-országi háború kitérésétől kellett tartani.

A nyilvántartó iroda költségvetését 1909-ben lényegesen felemelték, de ez még mindig csekélység volt ahhoz képest, amivel más államok, különösen az orosz hírszerző szolgálat dolgozott. Mégis az Evidenzbüro hírszerzése ebben az időben jó volt, úgy hogy a szerbek szigorú védőintézkedései ellenére is sikerült sok mindent megtudni. Ehhez kétségtelenül hozzájárult az, hogy igen sokan — köztük sok tartalékos tiszt — önkéntesen, önzetlenül jelentkeztek hírszerző szolgálatra.

A világháborút megelőző esztendőben az antant államok hírszerző szolgálatában lázas tevékenység mutatkozott. Ezzel versenyt futott a központi hatalmak szervezkedése is és pótolta a mulasztásokat. Ennek volt köszönhető, hogy a központi hatalmak hírszerző szolgálata a francia hírszerzés erőfeszítéseivel és az orosz milliódokkal szemben a világháború kitörésekor megállotta a helyét.

A Monarchia és Németország hírszerző szolgálatának vezetése az együttműködés elvén épült fel. Nagy hátrányt jelentett mindkét hatalomnál, hogy a katonai és politikai hírszerző szolgálat külön utakon járt. A külpolitikai hírszerzést a külügyminisztériumok irányították, míg a katonai hírszerzést a vezérkarok. Sem személyi, sem anyagi tekintetben nem volt összműködés.

Közvetlen a világháború kitörése előtti években a Monarchia 150.000 koronát juttatott katonai hírszerzésre az Evidenzbüroknak. Ennek az összegnek nagyrészt a kémelhárító szolgálat, a nemzeti propaganda elleni küzdelem emésztette fel, a tulajdonképpeni hírszerzésre alig maradt valami. A nehéz anyagi viszonyokat az Evidenzbüroba beosztott tisztok önfeláldozó munkája billentette helyre. Ez a tisztikar éjt nappallá téve olyan teljesítményt végzett, amely nem egy esetben nagy veszedelmet hárított el. A hírszerző szolgálat eme megfeszített munka mellett igen jól működött.

A háború kitörésekor igen sokan jelentkeztek hírszerző szolgálatra, a társadalom minden rétegéből találunk embereket. Voltak közöttük katonák, kereskedők, színészek, artisták, újságírók, nők, sőt még fogságban lévő kémek is ajánlkoztak. Több ezerre rúgott azoknak a száma, akik hírszerző szolgálatot vállaltak. Voltak ezek között önzetlen hazafiak, akik ellenszolgálatás nélkül végezték nehéz szolgálatukat. Voltak, akik pénzért dolgoztak, voltak kétkulacosok, de voltak közöttük szélhámosok is, akiket szerencsére rövid időn belül sikerült ártalmatlanná tenni. Nemzetiségek közül is sokan jelentkeztek erre a szolgálatra, akik azután be is bizonyították, hogy ragaszkodnak hazájukhoz.

Annak szemléltetésére, hogy milyen ügyesen dolgoztak ezekből a jelentkezőkből kikerült és bevált kémek, Botár Árpád és Pilch Jenő leírásából idézek néhány hírszerzési esetet.

Még a román hadüzenet előtti hónapokban a Bukarestben működő osztrák-magyar hírszerző tiszt azt az utasítást kapta, hogy figyeltesse azt a tisztet, aki a román és orosz vezérkar között tartja az összeköttetést és hetenként Galacon keresztül Renibe szokott utazni. Ha lehet, szerezzen tárgyi bizonyítékokat is.

A bukaresti hírszerző állomásnak volt egy leleményes, feltűnő szépségű hölgy tagja is. Bátor volt, szerette a kalandokat. Megbízhatóságához és hazafias érzéséhez nem fért kétség. „Baby” néven becézték. Tizennyolc éves volt, nagyszerűen táncolt, a bukaresti éjszaka ragyogó csillaga volt.

Babyval köztük az összekötő tiszt nevét, személyleírását s utaztatásának időpontját. Feladata volt, hogy a futártiszt irattáskáját szerezze meg. Baby a feladatot vállalta és rendkívül ügyesen végre is hajtotta.

A vonaton fürge szemével hamarosan megtalálta emberét, egy vezérkari kapitányt. A kapitánnyal rö-

vid idő alatt kedves pajtáskodó modorával baráti viszonyt kötött. A robogó vonaton vig és kedélyes beszélgetés közben a román tiszt dicsekedve tárta fel küldetését és annak jelentőségét. Sok mindent elmondott a román hadseregről, de ez Babyt nem érdekelte, mert csak a futártáskát szeretne volna megkaparintani, amit a kapitány szorosán a kezében tartogatott.

Ploestibe érkezett a vonat. Itt kiszálltak a vonatból és meghitt kettesben letelepedtek a vasúti étterem terrasán ebédelni. A futártáskát a kapitány az asztalra helyezte, rákönyökölt és úgy evett. Nem messze a háttérben az egész jelenetet Baby parancsnoka figyelte s leste azt a pillanatot, amikor a táskát elemelhetné. Ploesti átszálló állomása a Galac és Predeal felé menő vonatoknak. Harminc percig tartózkodik ott a két vonat s ugyanazon percben indulnak ki az állomásról.

Baby és a román tiszt megebédelték, már csak néhány perc volt az indulásig. Baby hamiskás mosollyal arra kérte a kapitányt, hogy csomagoltasson neki pár darab süteményt a vendéglő asztaláról. A kapitány teljesítette a kedves megbízást, azonban a táskát magával vitte. Midőn a kapitány az asztaltól eltávozott, Baby egy villámgyors mozdulattal — rákacsintva parancsnokára — valami erős hánytatószert dobott a kapitány borospoharába.

A kapitány visszajött és újból helyetfoglalt. Baby egy bájos mozdulattal koccintásra emelte poharát s mindketten fenékiig üritették.

A kapitány gyomrát egy pillanat alatt valami borzalmas erő a torka felé emelte, mintha csak a szája bódulna minden. Forgott vele a világ. Baby gyorsan megragadta a karját és vonszolta a galaci vonat felé. Kezéből kivette a táskát s betuszkolta a kocsi mellékhelyiségébe, rázárta az ajtót és átugrott a Predeal felé már mozgásban lévő vonatra. Parancsnoka elkapta derekát s felsegítette a vonatra. Minden veszély nélkül elértek a határt és Brassóban megkönyebbülve lélegeztek fel.

(Folytatjuk.)

Hadiörténelmi apróságok.

A legrégebb katonai rokkantház, melyről 1703-ból származó feljegyzés maradt, Pesten volt. Itt többek közt egy Yll nevű, égerlandi származású, 109 éves vértés közkatona élte utolsó napjait, aki a harmincéves háborút is végigharcolta és mindvégig közlegény maradt.

A hangászoknak a XVIII. században nemcsak az egész hadseregben s azonkívül még külön az ezredben előírt trombita, illetve dobjeleket, hanem a szövetséges és az ellenséges hadseregek hasonló jeleit is meg kellett tanulni.

Az 1749-ben kiadott szabályzat értelmében mindennek, ami a fegyverzetben és felszerelésben vasból vagy rézből van, állandóan tükörfényesnek kellett lenni. E célból minden századnál pallérozó láncot kellett tartani.

Az ezredparancsnoknak a XVIII. században jogában állott az egész ezredtörzset a kvártélymester, a hadbíró és a lelkész kivételével megbotozni.

A régi csaták nagy veszteségeinek egyik érdekes példája, hogy a leutheni csatában (1757. december 5.) a Daun ezredből csak egy zászlóalj maradt, a Wallis ezred 3 századra olvadt le, a Roth-Würzburg ezrednek 4 tisztje és 33 embere, a Baden-Durlach ezrednek pedig csak 1 tisztje és 8 embere maradt meg.

Savoyai Jenő herceg tábornagy a XVIII. században akként büntette a katonák okatlan pusztításait és zsarolásait, hogy az egyesek által okozott kárt a tettes szigorú fegyelmi büntetésen kívül, vagyonaiból megtéríteni tartozott. Ha nem volt vagyona, akkor ezredbeli bajtársain hajtották be. Így elérték azt, hogy mindenki vigyázott a másikra.

A m. kir. csendőrség emlékalapjának mérlege az 1943. évről.*

Bevétel.	1943. I. 1-től XII. 31-ig.	P	f	Kiadás.	1943. I. 1-től XII. 31-ig.	P	f
1942. december 31-én vgyon	26.242	32		Kezelési költségek	3.582	36	
Kamatok 1942. évről	435	65		Postatakarékpénztári díjak és illetékek	105	15	
Függőmaradványokból befolyt	6.659	75		84 darab szűk vőtelár	3.100		
Levelezőlapok árából	2.062	02		Sírkövek készítésére előleg a vállalkozónak	1.020		
Székelyiák Istvánné adománya az emlékalapnak	30	30		Segély	400		
Kirschner Emil pénztári főtanácsos adománya az emlékalapnak	100			Vértanúink szobrának javítási költsége	1.082	78	
Egrosy-Galambs Gábor adománya az emlékalapnak	200			Irodabútorok beszerzési költsége	1.832	44	
Magán adomány	3			1 drb. írógép beszerzési költsége	684	90	
A szászál Gkhiv. tüzelőszor maradványa az emlékalapnak	10	66		Kézi kiadások fedezésére előleg az emlékbizottságnak	200		
Irodai bútorok és írógép beszerzési költségeinek megtérítése a B. M. által	2.028	84		100.000 darab levelezőlap nyomdaköltsége	6.033	57	
Kincstári támogatás 1943. évre	4.000			Összesen	17.491	20	
Összesen	41.772	54		Maradvány 1943. év végével	24.281	34	
				Mindösszesen	41.772	54	

Budapest, 1944. április 3.

* Közzétesszük az Emlékalap alapszabályainak 26. pontja alapján.

Vitéz Szabadhegyi s. k. vezérőrnagy
elnök.

EMÉKEZZÜNK!

Hetesy Ferenc bicskei őrsbeli csendőr a szári erdőben 1885 április 30-án orvvadászokkal vívott tűzharcban halálos sebet kapott és majus 1-én Budapesten meghalt.

Pongrácz Pál őrmester, az öbői őrs parancsnoka, a szerb harctéren szerzett betegségében 1916 május 1-én Căitárobán meghalt.

Kovács András petrőci őrsbeli próbaçsendőr, szerb partizánokkal vívott harcban, 1942. május 2-án hősi halált halt.

Sztankovics Sándor 2. oszt. őrmestert, a cibakházai őrs parancsnokát, Tornai Lajos cibakházai őrsbeli alőrmestert és Uzsváth Péter cibakházai őrsbeli csendőrt 1919 május 3-án a szolnoki laktanyában vörösök meggyilkolták.

Tibil János kassai kerületbeli csendőr, címz. őrmester Szerbiában, Lovci mellett komitácik üldözése közben 1916 május 4-én elesett.

Korba Lázár feketehalmi őrsbeli csendőr az oroszokkal harcolva, 1916 május 4-én Kol.-Malin mellett elesett.

Benedek János és Demény Lajos alőrmestereket ellenforradalmi tevékenységük miatt a vörösök 1919 május 4-én Szolnokon meggyilkolták.

Trupulai János 2. oszt. őrmestert, a tápióbicskei őrs parancsnokát és Domonkos Imre tápióbicskei őrsbeli alőrmestert ellenforradalmi tevékenységük miatt 1919 május 4-én Tápióbicskén vörös katonák meggyilkolták.

Megyeri Antal 2. oszt. őrmestert, a tiszavárkonyi őrs parancsnokát, ellenforradalmi tevékenysége miatt a vörösök 1919 május 4-én Tiszavárkonyban meggyilkolták.

Vén András 2. oszt. őrmestert, az oláhbrettyei őrs parancsnokát, vörös terroristák Kecskeméten, 1919 május 5-én meggyilkolták.

Domby Sándor százados, az ujvidéki szárny parancsnoka, 1915 május 7-én az oroszokkal vívott harcban Laborcfnél elesett.

Bürger Mátyás őrsvezető, címz. őrmester, szalkszentmártoni őrsparancsnokot Szalkszentmártonban 1914 május 8-án egy fegyveres gonosztevő orvul agyonlőtte.

István János nagykarolyi őrsbeli csendőr 1915 május 9-én sebesülten orosz fogságba esett és odaveszett.

Roos Károly zászlós, a topánfalvi szakasz parancsnoka, az orosz harctéren szerzett betegségében 1915 május 10-én Ungváron meghalt.

Tompa Károly alsópéli őrsbeli csendőr 1916 május 10-én Kol.-Malin mellett orosz golyótól találva elesett.

Réti Flórián balatonföldvári őrsbeli tiszthelyettest két elfogott büntettes Balatonzamárdi határában 1929 május 10-én meggyilkolta.

Máthé Lajos balázsfalvai őrsbeli csendőrt tettenért betörők, akikkel szemben szolgálattelag fellépett, 1915 május 14-én Balázsfalván meggyilkolták.

Sipka Antal rozgonyi őrsbeli csendőr, címz. őrmestert és Olajos Károly orsonai szárnybeli csendőrt a Javorov mellett Szcavinka magaslaton felrobbant orosz akna 1915 május 14-én megölte.

HŐSEINK

SZÁDAY BÉLA főhadnagy

A 101. hadtápszázalaj tábori csendőr szakaszparancsnoka volt, amikor Kurszk környékén felbukkanó és az utánpótlási vonalakat veszélyeztető partizánokat szakaszával — személyes bátorságával kitűnve — leküzdötte. Ezzel a zászlóalj biztosítási területének nyugodt közbiztonságához nagy fokban hozzájárult.

Igen értékes szolgálatot tett azzal is, hogy Kurszk városában egy nagyszabású és a német parancsnokságokhoz beszervezett szovjet kémszervezetet leplezett le és fogott el.

A Dóntól történt 1943. januári visszavonulás alkalmával, mint ideiglenes hadtápszázalajparancsnok, a zászlóalj nagy kiterjedésű területén a fontos útvonalak biztonságát partizánok ellen vívott eredményes harcokkal megteremtette. A visszavonulók gyűjtését, rendezését, ellátását és irányítását kiválóan végezte.

Michailovka—Korotscha területén hadtápszázalajával az utóvédék utóvédje között harcolt. A Lóskay-csoport mellett részt vett Korotscha megerősítésénél s a város védelmében egységeit kiválóan vezette és személyes bátorságával kitűnt.

1943. február 5-éig zászlóaljával Korotschán önállóan kitartott, majd február 6-án a visszavo-

nulási parancs vétele után kb. 1¹/₂ századnyi erővel Belgorod felé visszavonult. Ekkorra Belgorodtól keletre a két szovjet támadó ék Schaljachowoje községnél találkozott és a zászlóalj körül a gyűrű bezárt.

A sötétség beállta után zászlóalja élén megkezdte a kitörést. Nehéz és váltakozó községarc után az ellenségnek tetemes veszteséget okozott, zászlóaljával magyar hadifoglyokat szabadított ki és nehézfegyvereket zsákmányolt.

Elkeseredett harcok után a nagy túlerőben levő ellenséget áttörte a zászlóalj. Ebben a harcban Szaday főhadnagy egy géppisztoly lövedéktől súlyosan megsebesült. Bajtársai szállították Belgorodba, ahonnan német kórházba került.

A Kormányzó Úr Ö Főméltósága vitéz és bátor magatartásáért újlagos Dícsérő Elismerését hadiszalagon a kardokkal adományozta.

Német részről a 2. o. vaskereszttel tüntették ki.

A most folyó háborúban szerzett kitüntetései még: Kormányzói Dícsérő Elismerés hadiszalagon a kardokkal és az 1. oszt. tűzkereszt egy sebesülési pánttal.

NYELVMŰVELÉS

11.

Egyesszám — többszám.

(Befejező közlemény.)

II.

Többszám használandó:

1. Egy- vagy többtagú alany után, ha valamennyi tag többszámú. (A nyomozások sikeresek voltak. A csendőröket és a rendőröket kivezényelték.)

2. Ha a többtagú alany tagjai közül akárcsak egy is többszámú. (A detektív és a kivezényelt rendőrök átkutatták a ligetet. A tolvajok meg az orgazda kézre kerültek.)

3. Ha több tulajdonnévnek közös értelmezője van. (Szemenyey és Lőkös vezérőrnagyok megvizsgálták az erődítési munkálatokat.)

4. Ha az alany tagjai különböző személyűek. Első személyben akkor használjuk a többszámot, ha az alany tagjai között van első személyű is. (En és a csendőr vettük észre a tüzet.) Második személyben meg akkor, ha második és harmadik személyűek az alany tagjai. (Te és a csendőr vettétek észre a tüzet.)

5. Ha birtokos személyragú szó vonatkozik több egyesszámú alanyra. (A miniszterelnök és a vezérkar főnöke megérkezésük után mindjárt kihallgatáson jelentek meg az államfőnél.) De: a miniszterelnök és a vezérkar főnöke megérkezvén, nyomban kihallgatáson jelent meg az államfőnél. Ebből a mondat-

ból hiányzik a több birtokost jelentő megérkezésük, ezért egyesszámban áll az állítmány.

6. Ha korábbi mondatban előforduló több tagú, egyesszámú alanyra történik értelmi hivatkozás. (A miniszterelnök és a vezérkar főnöke tegnap este megérkezett. Ma délben kihallgatáson jelentek meg az államfőnél.)

7. Ha a részeshatározó többszámú, akkor a birtokot jelentő igei-névszói állítmány birtokos személyragú névszójában is megjelöljük a több birtokost. (A katonáknak megmaradt a szállásuk. A tábori csendőröknek nehéz a helyzetük, mert a megszállt terület lakossága megbízhatatlan.)

8. Az összes jelző után. (Az összes költségek megtérültek.)

Íme ezek az egyesszám-többszám használatának legfontosabb kérdései. Bővebb magyarázatra, azt hiszem, nincs szükség. A szabályok, meg a példák eligazítanak. Két hibacsoporttal azonban mégis röviden foglalkozni akarok. Az egyikkel azért, mert szinte babonás konokossággal ragaszkodnak hozzá, a másikkal pedig azért, mert mostanában mindjobban lábrakap.

Elsőbben: Több birtokosnak egy-egy azonos fajtajú birtoka van. (A birtokos-birtok kifejezést természetesen nem jogi értelemben, hanem nyelvtani műszóként használjuk.) Ennek a hibának ez a legismertebb kaptája: A diplomaták feleségeikkel jelentek meg a fogadáson. Attól való félelmükben, hogy a többférjűség nyelvi hibáját követik el, beleesnek imhol a többnejűség bűnébe! Lássuk hát az egyesszám-többszám változatait a feleség szóra alkalmazva: A maharadzsza megjelent feleségével (egy felesége van). A maharadzsza megjelent feleségeivel (több felesége van). A maharadzsák megjelentek feleségükkel (mindenknek egy-egy felesége van). A maharadzsák megjelentek feleségeikkel (mindenknek több felesége van). Az európai viszonyokra a harmadik példa illik: A diplomaták megjelentek feleségükkel. Ez a helyes nyelvtani szerkezet. De nem a magyaros. Jó magyarsággal azt mondjuk, hogy megjelentek feleségestül, mert családi viszonylatban a -stul, -stül társhatározó ragot használjuk (családostul, gyerekestül, szekerekestül, lovastul). A magyaros használat tehát megoldja a többférjűség-többnejűség — nyelvi — kérdését is.

A másik kérdés azért is érdekes, mert első ízben találkozunk a többszám rovására történő eltolódással. Az történik ugyanis, hogy rendszerint nem jelölik meg a többszámú részeshatározónak birtokos névszói állítmányában a birtokos többszámát (II. rész, 7. pont). A hiba forrása az, hogy a fogyatékos nyelvérzék nem tud különbséget tenni birtokosjelző meg részeshatározó közt. Igaz, mind a kettőnek azonos a ragja: -nak, -nek. A többszámú részeshatározó helyes szerkezetét a példáim közül vett következő mondat mutatja: A tábori csendőröknek nehéz a helyzetük... Ebben a mondatban az -uk, -ük többszámú (3. személyű) személyrag, ámde nem a birtok, vagyis a helyzet szó többszámát jelöli, hanem a birtokosét, a csendőrökét, mégpedig magában a birtokban is. Birtokosjelzőre átalakítva így szól a mondat: A tábori csendőröknek helyzete

nehéz... Ebben a birtokosjelzős mondatban a birtok, tehát a *helyzet* szó egyesszámban áll. — Ez a hiba újabban erősen terjed, kiváltképpen újságjaink jóvoltából.

Befejezésül rá akarok még mutatni a hibás használat fokozataira. A legsűrűbben előforduló hiba többszámi használatok ezek:

1. Amikor az állítmánynak két vagy több egyes-számú alanya van (I. rész, 1. pont).

2. Amikor több birtokosnak azonos fajtájú a birtok (I. rész, 6. pont).

3. Amikor több személynek vagy tárgynak van egy határozója (I. rész, 9. pont).

Loványi Gyula.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

I.

Eredményes lesállítás.

Beküldte: **ILLES MIHÁLY** törzsőrmester (Bihartorda).

1920. szeptember egyik napján a vámospércsi őrsön — ahol akkoriban szolgálatot teljesítettem — egy nyirábrányi fűszerkereskedő feljelentést tett, hogy aznap éjjel Debrecenből hazafelé menet, az útmentén álló „Halápi csárda” előtt kocsijával megállt s a csárdába bement egy pohár borra. A csárdából kijövet, az addig őrizetlenül hagyott szekérhez érve, észlelte, hogy a fűszer- és dohányáruból 2 tele láda hiányzik. Ezeket valaki ellopta az alatt az idő alatt, míg ő a csárdában volt. Kára 100 korona.

A lopás elkövetésével senkit sem tudott gyanúsítani. Debrecenben országos vásár volt akkor és az országúton sokan jártak.

Az ügy nyomozására az őrsparancsnok egyik idősebb bajtársammal engem vezényelt ki. Elsősorban a helyszínre mentünk, ahol a helyszíni szemlét megejtettük s a korcsmárost és alkalmazottait kikérdeztük. A korcsmáros előadása szerint akkor, amikor a sértett a korcsmába betért, a korcsmában három idegen cigány tartózkodott, akik onnan a sértett megérkezése után azonnal eltávoztak. Elmondotta a korcsmáros még, hogy ő a cigányok után kinézett és Vámospércs felé látta őket távozni. A cigányok szekérrel voltak.

A cigány jelenléte olyan helyen, ahol abban az időben lopás történik, mindig gyanús. Következő feladatul tehát a cigányok kilétének megállapítását tűztük ki. Sorra kikérdeztünk mindenkit, akik a cigányokat láthatták. Így megtudtuk a tanúk egyikétől, hogy az egyik cigány sánta volt. Ebből arra következtettünk, hogy az illető cigányok valamelyik

szomszéd községből valók lehettek, ment a mi cigányaink között sánta nem volt.

Biztonság kedvéért azonban a vámospércsi cigányok között is szétnéztünk, hogy az idegen cigányok nem szűrték-e össze a levét a mi cigányainkkal, de ez nem vezetett eredményre. A további puthatolás során megtudtuk, hogy egy sánta cigány Bagamér községben lakik. Ez a cigány lókupec és vásárookra szokott járni.

Bagamérba mentünk, ahol a cigánytelepen — a keresett tárgyak felkutatása végett házkutatást tartottunk, ezt is eredménytelenül. A sánta cigányt kikérdeztük. Tagadta, hogy a kérdéses napon Debrecenben járt volna és cigánytársaival igyekezett bizonyítani, hogy a kérdéses időben otthon tartózkodott. Ennek dacára továbbra is gyanakodtunk rá és ezért elhatároztuk, hogy megfigyelése útján igyekezzünk ellene bizonyítékokat szerezni.

A megfigyeléshez bizalmi egyénre volt szükségünk. Ilyent találtam egy ottlakó volt öreg csendőr személyében, akit már régebben ismertem és akinek nem messze a cigányteleptől fűszerüzlete és kis korcsmája volt. Ettől a bizalmi egyéntől annál inkább is várhattunk eredményes támogatást, mivel üzletelése és korcsmájába a cigányok bejáratosak voltak. A bizalmi egyén azonnal igen értékes adattal szolgált, mert elmondotta, hogy az általunk gyanúsított sánta cigány neki fűszer és dohány árut ajánlott fel megvételre, de ő ezeket nem vásárolta meg.

A lopott dolgokat a cigányok lakásán nem sikerült feltalálni, s ezért arra gondoltunk, hogy a lopott tárgyakat valahol elrejtették. Ez minden valószínűség szerint a község alatt elhúzódó s a káptalan tulajdonát képező erdőben történhetett. Elhatároztuk tehát, hogy az erdő község felőli részén levő bejáratánál az éj folyamán lesállást tartunk.

Lesállásunkat, az est leszálltával, két bizalmi egyén társaságában elfoglaltuk. Alig töltöttünk ott 4 órát, amikor a gyanúsított sánta cigány és két társa megjelent az erdőbe vezető úton. Óvatosan utánuk osontunk és így egész közeli távolságból figyelhetjük meg őket. Egy cserjésbe osontak s rövid ásás után két ládat emeltek ki az egyik bokorból.

Amikor a cigányok ezzel készen voltak és a ládákat éppen felemelték, meglepetésszerűen rájuk csaptunk. Mindhármójukat elfogtuk, megbilincseljük s a lopott tárgyakkal együtt a község házához kísértük.

Kikérdezésük alkalmával cselekményüket valamennyien beismerték. A sértett teljes egészében kártalanítva lett, mert a lopott tárgyak hiánytalanul megkerültek.

A lesállítás mind a megelőző, mind a nyomozószolgálat kitűnően használható eszköze. Eredményt hozhat, ha a megfelelő helyen időben, alkalommal és helyes módon tartjuk meg. Mindezekre — a számtalan lehetőség miatt! — szabályokat nem lehet adni.

A tolvaj néha azonnal igyekezik túladni a bűnjeléken, ezért azt, hogy azok árulóivá ne válhassanak, másrészt, hogy mihamarabb haszonhoz jusson. Gyakran előfordul azonban, hogy a tolvaj óvatos és ezért vár az értékesítéssel. A bűnjelüket egyelőre

jó helyen elrejt. Úgy okoskodik, hogy a későbbi időben való értékesítése kevesebb kockázattal jár. Olyan esetekben tehát, amikor alaposan gyanakszunk valakire, hogy lopást követett el, de a bűnjelüket nem találjuk, folyamodjunk a megfigyeléshez. Ez történhet B. egyén, lesállítás útján is, minden olyan esetben, amikor a bűnjelüket rejtekhelyét legalább is gyanítjuk.

II.

Lopási esetek kiderítése.

Beküldte: **SZABÓ MIHÁLY II.** főtörzsőrmester (Hegyeshalom).

Nemes Károly* levéli lakos 1932 október 16-án 6 óra 30 perckor a hegyeshalomi őrsön feljelentést tett, hogy Levél községben, a lakóháza végében épült magtárából, lopást kíséreltek meg. Előadta, hogy ismeretlen tettesek a magtár külső oldalához létrát támasztottak, azon a tetőzetre mentek, ahol a cseréptetőt egy négyzetméternyi területről leszedték és az így támadt résen keresztül a magtár padlására, onnan pedig a magtárba jutottak. A magtárban a garmadába rakott búzából és rozsból a padlásán volt üres zsákokba 6 zsák búzát és 5 zsák rozst bemértek és azt a raktár padlására vitték. A búzából 3 zsákkal a padlásról levittek és a magtártól körülbelül 15 méter távolságra álló szalmakazalba rejtették, de nem vitték el, hanem a padlásán maradt 5 zsák rozs és még 3 zsák búzával együtt visszahagyták és eltávoztak.

Az őrs járőrei a nyomozást megejtették és Simon András levéli lakos gazdalegényt több társával gyanuba fogták, de Simon tagadott és bizonyítékot nem sikerült szerezni. Így a lopás kiderítetlen maradt.

1935 szeptember 1-én Gerő Márton levéli lakos kisgazda ugyancsak feljelentést tett, hogy lakóháza közelében álló magtárából ismeretlen tettes 4—5 mázsa búzát 60—65 pengő értékben ellopott. A tolvajok a magtár oldalához hosszú létrát támasztottak, azon a magtár cserépfedés tetejére mentek, ahol több cserepet kiemelték. A keletkezett résen a magtár padlására, onnan pedig a magtárba jutottak, ahol a gabonaneműek garmadában állottak.

Négy főből álló járőrrel és pedig Szabó Mihály II. főtörzsőrmester, Módos Gergely vizsgázott törzsőrmester, Burányi Lajos és Dancs István csendőrökkel azonnal a helyszínére mentem. Gerő magtárának padlásán, a tetőzeten bontott rés közelében, 1 zsák búza volt. Gerő azt állította, hogy a zsák búzát az ismeretlen tettesek hagyhatták a padlásán, mert neki búzája zsákba bemérve nem volt. Szemmértékel állapítja meg, hogy kb. 4—5 mázsa búzát loptak el. A magtár padlását, ahol a zsák búza volt, a járőr ismételt alaposan átvizsgálta. Ez alkalommal a járőr egyik tagja egy fillér nagyságú és jelentéktelennek látszó, szürke csontgombot talált. A gomb 4 lyuka közül kettőnek a köze át volt törve, amiből arra lehetett következtetni, hogy a gombot valamilyen ruhadarabról erőszakkal szakították le. Gondolkoztunk azon, hogy a lopás elkövetésével kit lehetne gyanúsítani. Alapos személyi ismereteink voltak s így már régebben figyeltük a község nyolc legényét, akikre már az előbb leírt lopás alkalmá-

* A neveket megváltoztattuk. (Szerk.)

val is gyanakodtunk. Ezt a nyolc legényt a kisbíróval a község házára hívtuk. A kisbíróval egy járőr is ment értük, aki meghagyta nekik, hogy hétköznapi munkaruhájukban jöjjenek fel a község házára. Alig telt el 20—25 perc, a község házára megérkezett a gyanuba fogott Simon András és három társa. A helyszínen talált gombot az iroda asztalára tettem és egy papírral letakartam, azután hozzákezdtem a kikérdezésükhöz. Egyelőre természetesen csak tanuként kérdeztem ki őket. Simon András volt a harmadik. Amikor belépett az irodába, azonnal észrevettem, hogy a kabátján szürke csontgombok voltak és felülről a harmadik gomb, amely körülbelül a mell közepére jutott, hiányzott. A gombok ugyanolyanok voltak, mint a helyszínen talált. Hirtelen elhatározással a balkezembe vettem a helyszínen talált gombot és erélyes hangon elkiáltottam magam, hogy meg van a tettes, miközben Simon elé léptem és a balkezemből tartott gombot kabátján odaillesztettem, ahonnan a gomb hiányzott. Simon hol rám, hol a kabátjára nézett. Láttam, hogy zavarba jött, egyenesen ráfogtam, hogy ő a tettes. Simon zavarában a cselekmény elkövetését beismerte és társát is megnevezte.

Az 1932-ben Nemes Károly sérelmére elkövetett gabonelopás elkövetési módja azonos volt a mostani lopás módjával, ezért kihasználva Simon lelkiállapotát, kijelentettem, hogy 1932-ben Nemes sérelmére is ő kísérelte meg a lopást. Simon rövid lelkítusa után beismerte azt is és társait is megnevezte.

Simon András elmondotta, hogy 1932-ben Nemes Károly gabonakereskedő magtárában hatodmagával, Gerő kisgazda magtárában pedig másodmagával kísérelte meg a lopást. Mindkét esetben megzavarták őket, ezért nem tudták magukkal vinni a lopott gabonát. Előadta továbbá, hogy a zsák búzát a cseréptető lécek között nem tudta kiadni, ezért a zsákot erősen a melléhez szorította. Ekkor szakadhatott le a gomb. Időközben Gerő felmérte a gabonáját és rájött, hogy nincs hiány.

A Nemes Károly sérelmére elkövetett lopás büntetnének kísérlete miatt Simon Andrást és öt társát a győri királyi törvényszék 3—3 heti, a Gerő Márton sérelmére elkövetett lopás büntetnének kísérlete miatt pedig ugyancsak Simon Andrást és egy társát 1—1 havi fogházra ítélte.

Ez a nyomozás kétféle tanulságot nyújt. A két lopási kísérlet kiderítése a helyszínen talált tárgy (gomb) nélkül aligha sikerült volna. Ez arra int, hogy a helyszíni szemlét mindig alaposan és részletesen tartsuk meg.

A járőr a beismerő vallomás megszerzése érdekében az úgynevezett „megrohanást” alkalmazta, még pedig sikerrel. Ehhez ne folyamodjunk, ha úgynevezett hivatásos bűnözővel állunk szemben, mert ez a tapasztalatok szerint nem vezet eredményre. Hivatásos bűnözőt csak a nyomós bizonyítékok egész sorozatával lehet beismerésre bírni, vagyis akkor, amikor látja, hogy nincsen más kiút. Kezdő bűnözőnél azonban sikerrel járhat, ha valami bizonyított van a kezünkben — (ebben az esetben a helyszínen talált gomb), bizonyíték nélkül ilyenekkel szemben sem számíthatunk eredményre.

KÖNYVISMERTETÉS

A konyhakerti termények okszerű termesztése. Írta: *vitéz Csontó Szabó István* kertészeti akadémián r. tanár. 1943. évi 3. számunkban ismertettük az országos hírű kiváló szerző könyvét a konyhakerti termények okszerű termesztéséről. Most hagyta el a sajtót hét esztendő alatt a negyedik kiadásban ez a könyv, ami mindennél jobban igazolja használatosságát. A szerző 25 év gyakorlati tudásával ismerteti a konyhakerti növények (zöldségfélék) termesztésére vonatkozó összes tudnivalókat. A könyv írója hazánk mezőgazdasági fellendülésének lelkes hirdetője, munkája nélkülözhetetlen a kezdő kertészeknek s mindenkinek, aki hasznosan kíván foglalkozni a kertészkedéssel. A könyv megtanít arra, hogyan kell a zöldségféléket termesztetni, milyen fajták a legjobbak, milyen zöldségféléket fogyasszunk, melyekben az egészségünkre fontos és nélkülözhetetlen vitaminokat megtalálhatjuk. Az értékes szakkönyv több fejezetben ismerteti részletesen az e tárgykör minden tudnivalóját, külön utasítást ad a csiperkegomba (Champion) termesztésére. Az örsök közzegződalkódásai nagy hasznát vehetik ennek a 300 oldalas, 183 képpel ellátott könyvnek. Ára 26 pengő. Megrendelhető a Pátria irodalmi vállalat és nyomda R. T. nál (Budapest, Üllői-út 25.).

HALOTTAINK

Nyugállományú bajtársaink közül meghalt:

Oláh János főtörzsőrmester (I. ker.), 1944. április 3-án Horthyligeten, légitámadás következtében. 1907—1924-ig szolgált a testületben.

Benkő Mihály főtörzsőrmester (VIII. ker.), 1908—1924-ig szolgált,

Boros Tamás törzsőrmester (V. ker.), 1908—1929-ig szolgált,

Buzsáki István törzsőrmester (II. ker.), 1901—1911-ig szolgált,

Csabók Ferenc főtörzsőrmester (III. ker.), 1901—1915-ig szolgált,

Gáspár Ferenc főtörzsőrmester (II. ker.), 1913—1934-ig szolgált,

Gáspár Pál főtörzsőrmester (I. ker.), 1910—1928-ig szolgált,

Horváth Vince főtörzsőrmester (IV. ker.), 1908—1921-ig szolgált,

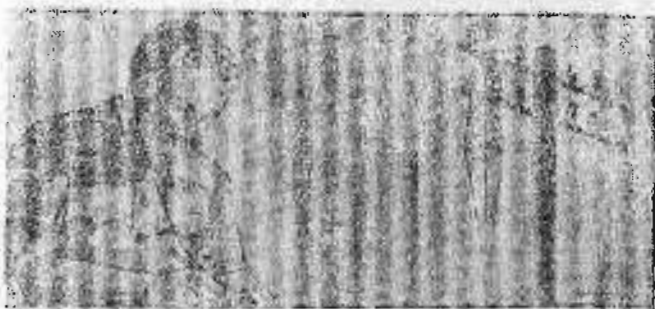
Mosolits István törzsőrmester (II. ker.), 1901—1914-ig szolgált,

Németh János IV. főtörzsőrmester (II. ker.), 1902—1928-ig szolgált,

Soós János őrmester (V. ker.), 1906—1913-ig szolgált,

Szász István főtörzsőrmester (II. ker.), 1909—1934-ig szolgált a testületben.

Kegyelettel őrizzük emléketek!

HIREK

Kinevezés és felmentés. A Kormányzó Úr Ó Főméltósága legfelsőbb elhatározásával *Olcsváry-Milvius Attila* ezredes, a csendőr tiszt tanfolyamok parancsnokát jelenlegi szolgálati állása alól felmenteni, *Nemesmonostory Jenő* ezredes a csendőr tiszt tanfolyamok parancsnokául kinevezni méltóztatott.

Vitéz Király Gyula ezredes a belügyminiszter úr a belügyminisztérium VII. (közbiztonsági) osztályának vezetésével bizta meg. Megbízásával nagy kitüntetés érte a csendőrséget, mert a belügyminisztérium egyik legfontosabb osztálya a XX. (csendőrségi szolgálati) főosztály mellett a VII. ügyosztály, melynek hatásköre általában a következőkre terjed ki: Államellenes mozgalmak megszüntetésére irányuló intézkedések. Gyülekezési ügyek és gyülekezési jog szabályozása. Sajtórendészeti ügyek és a sajtó tájékoztatása. A közbiztonságra (vagyon és személyi biztonságra) vonatkozó összes csendőri, rendőri ügyek a hatóságoknál. Szabotázs ügyek. Politikai rendészeti ügyek. Internálási ügyek. Határforgalmi ügyek. Nemzetiségi vonatkozású ügyek. Tolonc-ügyek. Fegyver, lőszer, lőpor, robbantószerkezték és anyagok rendszete. Nemzetvédelmi és munkás-ügyek, rendészeti vonatkozásban. Belügyi rádióhálózat szolgálatának irányítása.

Nyugállományba helyezés. A Kormányzó Úr Ó Főméltósága legfelsőbb elhatározásával *vitéz Sarlay István* alezredes és *vitéz Tótfalussy Lajos* g. alezredes nyugállományba helyezését 1944. május 1-ével, a megített felülvizsgálat eredménye alapján elrendelni méltóztatott.

Dicséret. A m. kir. honvédelmi miniszter úr okirattal dicsőre elismerésben részesítette *Szűcs János* I. g. ezredes a csendőrség lelkigondozása és az anyagi szolgálat terén kifejtett kiváló és eredményes teljesítményeiért.

Áthelyezés, tartós vezénylés. A m. kir. honvédelmi miniszter úr a m. kir. belügyminiszter úrral egyetértésben áthelyezte: *Munkácsy Andor* főhadnagyot Felsővisóról Ungvárra, *dr. Légrádi Rezső* főhadnagyot Nagykanizsáról Szombathelyre, *Tornyos Ferenc* tart. hadnagyot Zalaegerszegről Nagykanizsára, *Polónyi Andor* g. alezredes Budapestről Miskolcra, *Régnér Dániel* g. hadnagyot Zalaegerszegről Ujvidékre; tartósan vezényelte: *Botond István* századost Szombathelyről Nagybereznára.

Nemesség igazolása. A m. kir. belügyminiszter úr *Gyenge Pál* hadnagy ősi székely nemességét és a „miklósvári” előnév használatához való jogát igazolta.

ÉRTESÍTÉS. A *Pinczés-féle Btk. I. kötete* (Büntető törvénykönyv a büntettekéről és vétségekről) májusban újra kapható lesz. Papírhány miatt csak korlátozott példányszámot tudunk utánnomni, ezért célszerű a megrendeléseket mielőbb beküldeni, mert a készletet a megrendelések sorrendjében fogjuk kiszállítani, újabb utánnomás pedig a háború alatt előreláthatólag nem lesz lehetséges. Az utánnomott I. kötet ára 20 pengő. A III. kötet (Büntető törvénykönyv a kihágásokról) ára — minthogy ez még a háború előtti nyomás — változatlanul 9 pengő. A II. kötet nem kapható. Az I. és III. kötetek ára három részletben fizethető. Az első részletet — az ár egyharmadát — a megrendelés alkalmával kell ú. n. bianco postatakarékpénztári csekkülpapírral 48.302 számú csekk számlára belizetni. A csekkülpapírra „A csekk számlatulajdonos neve és lakhelye” alá a következőt kell írni: „Stádium Magyar Büntetőjog.” A másik két részlet befizetésére csekkülpapírral küldünk. Tisztelettel: Stádium Sajtóvállalat Rt. könyvkiadó osztálya Budapest, VI., Izabella-utca 88.

Adomány. A m. kir. 109. tábori őrzésbizottság tisztikara és legénysége a bombakárosultak javára 180 pengőt gyűjtött. Az összeget a légitámadás károsultjainak megsegítésére a 151.006 számú postatakarékpénztári csekk számlára befizettük.

Ezúttal közöljük bajtársainkkal, hogy a bombakárosultak segélyezésére a csendőrség kebelén belül valószínűleg központi intézkedés történik. Aki azonban az intézkedéstől függetlenül is akar a károsultak megsegítésére adakozni, az a készpénzadományt a 151.006. számú B. M.: A légitámadások áldozatainak megsegítése, letéti számla Budapest, elnevezésű postatakarékpénztári számlára fizesse be. Természetben csak olyan adományokat lehet felajánlani, amelyek huzamosabb időn át tárolhatók. Az ilyen adományok a helyi hatóságokhoz adandók át.

Csendőrségi Közlöny. 14. szám. Károly csapatkereszt kérelmek elbírálására vonatkozó irányelvek. Polgári Honvédelmi Erdemkereszt alapszabályai. Hadapródi jelzés viselése. Csendőrküldetés és csapattest (önálló osztály) parancsnokok jutalmazási jogkörrel való felruházása. Közlönyök bekötése. Cserbászolgálatokra igény jogosult gyermekek üdültetése Balatonszabadban. 15. szám. Zsidók utazásának korlátozása. Zsidók megkülönböztető jelzése. 16. szám. Rögönbíráskodás újabb kiterjesztése és kihirdetésének elrendelése. Zsidók háztartásában nemzsidók alkalmazásának tilalma. Zsidók tulajdonában levő közúti gépjárművek bejelentése. Külföldi rádióállomások hallgatásának tiltása. Zsidókat minősülő katonai egyenruha viselési jogának megvonása. Az 1944. év második negyedében használandó gépjármű adójegyek. Börgöndi repülőtéri űrs ideiglenes felosztása. Elhelyezési kimutatás helyesbítése.

Csendőrségi tollforgót köd, javít, árusít *Várfai Mihály* ny. szakfőtiszt, Budapest, XIV., Ujvidék-köz 5. fsz. 2. és *Dél József* ny. főtörzsőrmester, Rákosszentmihály, József-utca 74.

Prídalkó Dezső próbacsendőr szakaszvezető, a makói gyalog tanszázadnál a járófarsai iskolát elsőnek végezte.

SZEMÉLYI HÍREK.

Vitézzé avatás. Dr. nemes lépešťalvi *Lépes Ottó* századost a Kormányzó Úr Ó Főméltósága vitézzé avatta.

Előléptek számvivő alhadnaggyá a budapesti I. kerületben: *Lugosi Sándor* számvivő főtörzsőrmester; próbacsendőr szakaszvezetővé a szegedi V. kerületben: *Juhász Nagy Flórián* próbacsendőr tizedes; próbacsendőr tizedessé a budapesti I. kerületben: *Gilszki István*, *Takács Sándor*, *Káplár János*; a pécsi IV. kerületben: *Rigó József*, *Sólyomvári György*, *Tóth János V.*, *Nagy Gábor*, *Mazán Lajos*, *Gyovai Ferenc*, *Szabó Miklós*, *Szilágyi Mihály*, *Szűcs Gábor*, *Barta Sándor*, *Hegyesi Sándor*; a szegedi V. kerületben: *Szabados Imre*, *Illés Géza*, *Ozsváth Ferenc*, *Gemes Lajos*, *Kovács Pál* próbacsendőr őrzvezető; próbacsendőr őrzvezetővé a budapesti I. kerületben: *Tolvaj János*, *B. Mészáros Márk*, *László Imre*, *Holl János*, *Fonyó Ferenc*, *Töröcsik József*, *Kiss Gábor*, *Benedek János*, *Bagi István*; a szombathelyi III. kerületben: *Mészáros László*, *Simon József III.*, *Petrás Mátyás*; a szegedi V. kerületben: *György József*, *Erdősi Antal*, *Kiss István III.*, *Molnár Ferenc II.*, *Tohai János*, *Koncsos János*, *Tóth József*, *Gerő Ignác*, *Seres Sándor*, *Nagy István IV.*, *Banka Sándor*; a debreceni VI. kerületben: *Zelzi János*, *Kun Sándor*, *Bánszki Mátyás*, *Szűcs István*, *Beregi Lajos*, *Takács János*, *Sutyinszki István*, *Molnár József*, *Nagy Gy. Sándor*, *Lipecsi Gábor*, *Buczkó Imre*, *Szilágyi Sándor I.*, *Apagy Lajos*, *Bencsik Gyula*, *Mile Mihály*, *Kozma Gábor*, *vitéz György György*, *Szűcs József*, *Pacsika Péter*; a miskolci VII. kerületben: *Ludvig György*, *Asztalos Lajos*, *Faragó Sándor*, *Gyurkó József* próbacsendőr.

Kinevezés. A budapesti I. kerületben: *Torma Pál*, *Keresztes György I.* főtörzsőrmester őrsparancsnokká, *Császár András*, *K. Nagy János*, *Kiss Vendel* v. törzsőrmester ideiglenes őrsparancsnokká; a szombathelyi III. kerületben: *Jurányi Antal* főtörzsőrmester külsőcsoporthoz vezető; *Szajkó István* főtörzsőrmester alsócsoporthoz vezető; a szegedi V. kerületben: *Monori Pál* főtörzsőrmester ideiglenes belsőcsoporthoz vezető; a debreceni VI. kerületben: *Hadnagy István* főtörzsőrmester alsócsoporthoz vezető; a miskolci VII. kerületben: *Lantos János* főtörzsőrmester alsócsoporthoz vezető; a kassai VIII. kerületben: *Bónyai József* főtörzsőrmester őrsparancsnokká kineveztetett.

Na írjunk köszönő levelet árú jó minőségéért, olcsó áráért stb., mert egyes cégek az ilyen leveleket gyűjteményes nyomtatványba foglalva, üzleti reklámnak használják fel, már pedig a m. kir. csendőrség tagjai nem lehetnek hírverői semmiféle üzletnek!

Csak kifogástalan árú

szállító cégek hirdethetnek lapunkban. Ehhez az is szükséges, hogyha olvasóinknak a vásárlások során bármelyik cég ellen kifogása merül fel, az a mi tudomásunkra jusson. Kérjük tehát olvasóinkat, közöljék velünk kifogásaikat, hogy jogorvoslat esetében törölhessük hirdetőink sorából az illető céget.

